

**UN DIA EN LA VIDA D'UN NEN.
UN DIA EN LA NOSTRA VIDA**

Materials didàctics destinats al
segon cicle d'ESO

Quadern de l'alumne

febrer de 1999

núm. **9a**

QUADERN DE L'ALUMNE

Un dia en la vida d'un nen
Un dia en la nostra vida

Materials didàctics elaborats per

Francesc Deó (coordinació general)
Montse Abad (revisió del text definitiu)
Encarna Larrey
Francesc Notó

a partir de la cinta de vídeo
Un dia en la vida d'un nen
(videoreportatges realitzats per encàrrec de l'UNICEF)

Distribució (quadern de l'alumne, quadern del professor,
vídeo):

Fundació Serveis de Cultura Popular
Provença 324 - 08037 Barcelona
Tel. 93 458 30 04 - Fax 93 458 87 10
E-mail: fserveis@fus.org

ÍNDEX

PRESENTACIÓ	5
Per què et proposem aquest exercici d'observació?	5
Per què començar amb un vídeo?	5
UNITAT 1. UN VIATGE IMAGINARI: CONÈIXER UN PAÍS	9
1. Els mapes	9
2. Diferents projeccions: Mercator, Peters, Acnur, Escola del Sud	10
3. Els plànols	13
4. Viatge imaginari als 5 països representats al vídeo	14
UNITAT 2. GHANA	17
Sinopsi	17
1. La comunicació audiovisual: el vídeo i l'àudio	17
1.1. El vídeo: percepció de la imatge	18
1.2. L'àudio: percepció del so	24
2. Audiovisual i expressió estètica	26
3. El tractament de la informació	27
3.1. El joc	27
3.2. L'educació per a la salut	28
UNITAT 3. GUATEMALA	31
Sinopsi	31
1. La narració audiovisual	32
1.1. L'agrupació de plans: la seqüència	32
2. Una seqüència: la festa	32
2.1. L'ordenació de les imatges	32
3. El tractament de la informació	33
3.1. La informació visual	33
3.2. La informació auditiva	34
4. L'etnocentrisme	35
5. El valor estètic i simbòlic del color	35
UNITAT 4. BALI	39
Sinopsi	39
1. Formes expressives de la narració audiovisual	40
1.1. Enregistrar el moviment	40
1.2. Prendre part en la narració: moviments de càmera	41
2. El tractament de la informació	44
2.1. Entorn físic i subsistència: l'agricultura	44
2.2. Creences i religió	46
2.3. El turisme	47
UNITAT 5. BRASIL	51
Sinopsi	51
1. La sonorització (primera part)	52
2. El tractament de la informació	53
2.1. Un viatge per l'Amazònia	53

2.2. Desforestació	54
2.3. Tots necessitem aigua	56
2.4. La riquesa mal repartida	56
2.5. L'esport com a mitjà de promoció social	58
2.6. La salut i els drets humans	58

UNITAT 6. RWANDA 61

Sinopsi 61

1. La sonorització (segona part)	61
2. El tractament de la informació	64
2.1. Els mitjans de comunicació	64
2.2. La comunicació: tecnologies i persones	66
3. Comunicació i aprenentatge	66
4. L'autosuficiència	67

UNITAT 7. UN DIA EN LA NOSTRA VIDA. SÍNTESI DELS APRENENTATGES DE LES UNITATS ANTERIORS

1. Síntesi dels aprenentatges d'educació audiovisual	73
2. Síntesi dels aprenentatges sobre el contingut temàtic	76

UN DIA EN LA VIDA D'UN NEN. UN DIA EN LA NOSTRA VIDA

¡Error! Marcador no definido.

PRESENTACIÓ

"Igualtat per viure, diversitat per conviure"

La vida és ben diversa, com ho són -de diversos- els éssers humans i moltes de les seves expressions: físiques, socials, polítiques i culturals.

A través d'una sèrie de videoreportatges, coneixerà gent com tots nosaltres que viu en diferents llocs del planeta. Amb els seus exemples volem iniciar-te a un recorregut reflexiu que et permetrà observar i escoltar la vida -la seva, la teva, la de tots nosaltres- amb una nova mirada, atenta, interrogadora, receptiva i crítica.

Amb l'observació del desenvolupament de la vida en cadascun dels cinc països que es mostren, et proposem la realització d'aprenentatges i d'experiències diverses, per tal d'establir relacions i comparacions i de descobrir diferències i similituds.

Per què et proposem aquest exercici d'observació?

Un dels objectius principals consisteix a entreveure les diferents condicions de vida en el món. Aquesta visió ens ajudarà a valorar críticament la nostra vida i la de les persones que ens envolten. Això ens facilitarà l'elaboració, al final, d'un reportatge sobre un dia en la nostra vida. Per fer tot aquest treball, són condicions necessàries la voluntat de diàleg, el desig individual i col·lectiu d'entesa entre els humans i l'aprofundiment de les nostres relacions tant amb les persones com amb l'entorn natural, cultural i social, sigui proper sigui llunyà.

Per què començar amb un vídeo?

Et proposem de treballar a partir d'un vídeo perquè avui dia l'audiovisual és un dels mitjans de comunicació més potents i més estesos. Sota l'aparença de fragments de la realitat, amb la imatge i el so s'elaboren explicacions sobre la vida i el món, narracions, construccions sobre la realitat que, com d'altres, poden ser o no objectives, poètiques, crítiques i artístiques.

Els continguts socials del vídeo ens ajudaran a captar ràpidament significats diversos i a organitzar els nostres conceptes sobre el món. Per això, un objectiu

molt important d'aquest treball és iniciar-te al coneixement dels principals elements de la narració audiovisual, a fi que comencis a utilitzar-los de manera creativa i puguis valorar críticament el contingut dels missatges que t'arriben per aquest mitjà

Com és el vídeo?

Abans de parlar de com treballarem, et presentem, primer de tot, el vídeo que ens servirà de fil conductor: *UN DIA EN LA VIDA D'UN NEN*.

Aquest vídeo consta de cinc capítols que mostren trets característics i diversos de la vida d'uns infants de cinc països: Ghana, Guatemala, Bali, Brasil i Rwanda. Amb aquest document podràs descobrir d'altres estils de vida que, comparats amb el teu, t'obriran pas al reconeixement de les teves pròpies vivències.

T'hi ajudaran la teva sensibilitat artística, les teves emocions, la teva voluntat de superar creativament les dificultats. Tot plegat et permetrà repensar la teva vida, una vida digna de ser viscuda, comunicativa i solidària.

Com treballarem?

Amb aquest quadern et presentem un material escrit i audiovisual, acompanyat d'activitats, propostes i exemples de treball per realitzar individualment i col·lectivament. Durant el procés d'aprenentatge, hauràs de prendre notes de les teves observacions i confeccionar un arxiu d'imatges i sons.

Et proposem de fer un viatge imaginari per aquests cinc països. La unitat 1 servirà per preparar aquest viatge. Hauràs de recollir tota mena d'informació sobre els països que visitarem. Això et facilitarà la comprensió del que veuràs i t'ajudarà a realitzar les activitats que et suggerirem.

Les unitats 2 a 6 ens conduiran pel viatge pròpiament dit. Hauràs de mirar, escoltar, viure aquestes històries... les que contemples i que t'expliquen com viuen altres nois i noies del planeta.

Del que s'hi diu, observa les diferents expectatives de la vida humana; d'allò que no s'hi diu, pregunta't el perquè. Mira, escolta, sent, viu, pensa, i prepara't a expressar-te de totes les maneres possibles.

Allò que ens servirà per aprendre i valorar la manera de viure en un altre país ens ha de servir també, a la unitat 7, per elaborar la nostra versió, el guió-explicació d' *UN DIA EN LA NOSTRA VIDA*. És a dir, la narració de la vida al nostre país, com

si l'haguéssim d'explicar a altres nois i noies del món, com ho han fet els guionistes que relaten la vida de Marjorie i Michael de Ghana; Lucrecia i Amalia de Guatemala; Guayan de Bali; Rubén de Brasil; i el jove narrador de Rwanda.

Moltes són les preguntes que sorgiran, no sempre tindrem una única resposta, tal vegada no en tinguem cap, però, precisament es tracta d'això, d'aprendre a pensar i pensar per aprendre. La comparació de la nostra vida amb la d'altres persones, infants i joves del món, ens ha d'obrir pas a la comprensió, la valoració i la formació d'una conducta crítica, creativa i responsable.

¡Error! Marcador no definido.UNITAT 1. VIATGE IMAGINARI: CONÈIXER UN PAÍS

Continguts d'educació audiovisual: imatges bidimensionals i tridimensionals.

Continguts temàtics principals: representacions cartogràfiques, topogràfiques, fotogràfiques i informàtiques. Descoberta del cinc països als reportatges del vídeo *Un dia en la vida d'un nen*.

1. Els mapes

Per saber on se situa un país i conèixer-ne les característiques principals -relleu, extensió, ciutats, fronteres terrestres i marítimes- s'hi pot fer un viatge imaginari mitjançant els mapes. Això ens permet valorar la visió que en tenim i comparar-lo amb el nostre.

Un mapa és una representació sobre una superfície plana -com ara un full de paper- d'una part de la terra o del seu conjunt. Aquesta representació **simbòlica** anomenada **cartogràfica**, ens dona informació sobre les característiques (geogràfiques, econòmiques, polítiques, etc.) d'un territori. Així, un mapa no serveix només per saber on es troba un lloc, sinó, sobretot, per saber què hi ha. Actualment la geomàtica -tècnica que combina els procediments informàtics amb la nova tecnologia de la imatge- ha escurçat el temps necessari per fer o actualitzar un mapa. També ofereix la possibilitat de veure mapes digitals mitjançant un ordinador.

Existeixen molts tipus de mapes que ens proporcionen informació sobre diferents aspectes d'un territori. Hi ha mapes de geografia física que ens informen sobre muntanyes i rius, mapes polítics que donen compte de la distribució territorial dels estats, poblacions, ciutats i capitals; mapes de les vies de comunicació que descriuen les xarxes ferroviàries i de carreteres; mapes de població que representen la distribució geogràfica dels habitants; mapes de xarxes d'assistència sanitària; mapes econòmics que ens informen dels conreus, mines, indústries, etc.; mapes del patrimoni artístic, i molts d'altres com mapes celestes, meteorològics, de navegació...

En les representacions dels mapes s'utilitzen símbols: línies, punts, pictogrames, ideogrames, escales, colors... També és molt important la retolació: el tipus de lletres, el cos, l'espaiat i el gruix.

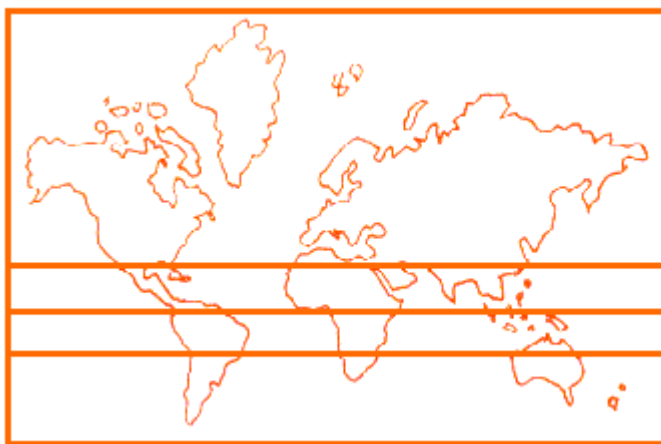
2. Diferents projeccions: Mercator, Peters, Acnur, Escola del Sud

En l'observació dels mapes s'ha de tenir en compte la projecció i l'escala adoptada. Atès que la terra és rodona i els mapes són plans, representar-ne la superfície en un dibuix comporta unes dificultats que intenten solventar les diferents projeccions cartogràfiques. Algunes de les solucions adoptades consisteixen a projectar la imatge sobre un cilindre o un con. Les deformacions d'alguns dels mapes que s'utilitzen habitualment (com ara la Projecció Mercator) són evidents. Moltes representacions cartogràfiques són el reflex d'una concepció que dóna més importància a l'hemisferi nord que no pas a l'hemisferi sud.

Projecció Mercator:

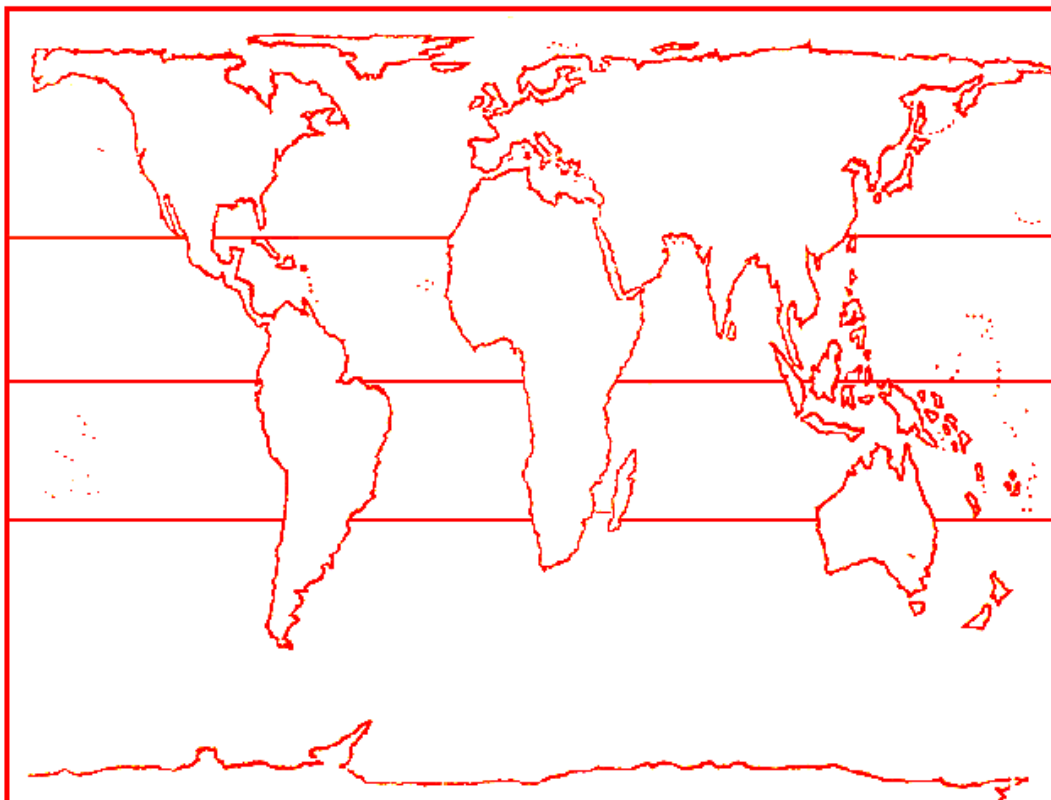
Gerhardus Mercator (nom real Gerhard Kremer, 1515-94) va ser un geògraf flamenc autor, el 1554, d'un gran mapa d'Europa i d'un altre per a ús dels navegants mitjançant projecció cilíndrica.

Aquesta projecció és, encara avui, la més utilitzada.

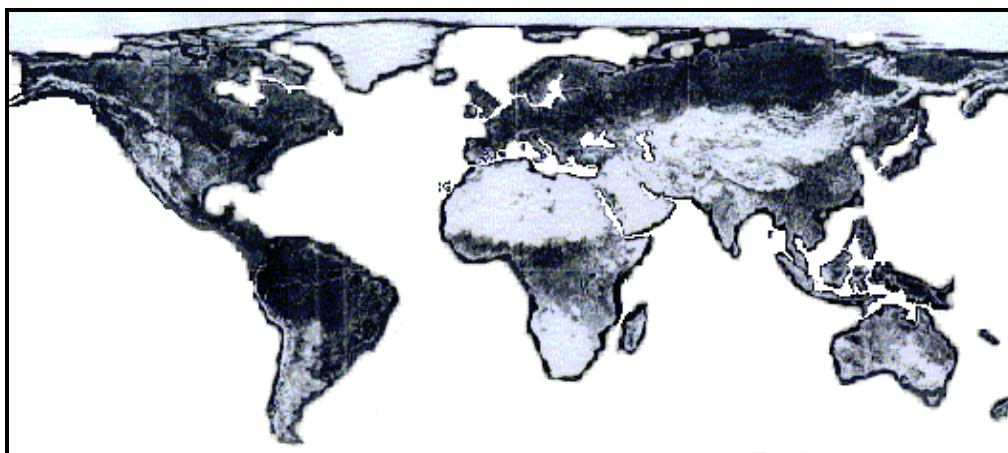
Projecció Peters:

Quan el 1965 l'alemany Arno Peters va haver de representar la història de les grans cultures africanes, asiàtiques i americanes, va idear un mapa en què la superfície de cada país fos proporcional a l'espai que realment ocupa.

Noves representacions de la terra: mapa ACNUR, mapa de l'Escola del Sud.

En l'actualitat, les tècniques fotogràfiques via satèl·lit fan possible la representació detallada de la terra amb una imatge fidel i tridimensional, tal com realment és. Amb l'objectiu de comprendre els processos globals del nostre planeta, diverses organitzacions han ideat un projecte geoesfèric i ens ofereixen el primer mapa mundial realitzat per satèl·lit: el MAPA ACNUR.

Un dia en la vida d'un nen. Unitat 1. Un viatge imaginari: conèixer un país.

Quadern de l'alumne

D'altra banda, és ben cert que totes aquestes projeccions han estat fetes per científics de l'hemisferi nord. Això es nota en la distribució de l'espai. Segons la nostra manera de llegir les imatges, els llocs més importants per a nosaltres són els que ocupen el centre i la part superior. D'altra banda, quan volem fer una llista per ordre d'importància, col·loquem el més important al capdamunt de la llista. A les representacions religioses del cristianisme, el cel ocupa sempre la part superior del quadre. Us heu fixat que la part superior (que també vol dir millor) és la de dalt?... I quan parlem de categories inferiors en una feina sempre vol dir categories pitjors. Així doncs, com se'ns representen els països que ocupen la part inferior del mapa?

Per això, un equip de geògrafs sud-americans, a Santiago de Xile, han elaborat un nou mapa que simbolitza la visió del món des dels països del sud, per la qual cosa situen l'hemisferi sud a la part de dalt del mapa i l'hemisferi nord a la part de baix. De fet, si valorem que una esfera és rodona i per tant no té ni dalt ni baix, i que no sabem on és el dalt i el baix de l'univers, hem d'arribar a la conclusió que els mapes que hem vist fins ara amb l'hemisferi nord a la part de dalt no són l'única manera possible de representar la terra. Només són l'opció que han pres fins ara els habitants dels països de l'hemisferi nord.

Catalunya té una cartografia completa a escala 5.000, realitzada gràcies a dues tècniques: la fotografia aèria i el satèl·lit.

Moltes són les aportacions dels satèl·lits a les aplicacions cartogràfiques actuals. Per exemple, els mapes GPS -Sistema de Posicionament Global- i els ortofotomapes -amb imatges fotogràfiques corregides- permeten a la brigada del medi ambient dels Mossos d'Esquadra detectar tals il·legals de boscos. També és possible saber amb tota precisió quina mena de vegetació existeix en un indret determinat.

ACTIVITAT 1
La imatge topogràfica

La imatge topogràfica. Et proposem que facis una observació atenta de mapes de diferents projeccions.

Les representacions d'un mateix territori, però amb perspectives diferents, es presten a diferents interpretacions. Tracta d'esbrinar les concepcions i valoracions que contenen els diferents mapes respecte de l'hemisferi sud i de l'anomenat Tercer Món. On és el centre del mapa? Quina superfície hi queda més representada? La línia de l'Equador i les dels tròpics sempre queden al bell mig de l'enquadrament?

ACTIVITAT 2
Els portolans

Llegeix l'article d'Ignasi Gallart "Els portolans: ancestres de la cartografia". *El País*, 7 de setembre de 1995. (6/Quadern) i comenta el mapa que hi ha o un altre de semblant.

ACTIVITAT 3
(APROFUNDIMENT)
La imatge
fotogràfica

La imatge fotogràfica del teu poble o ciutat.

- a) Busca una fotografia aèria de la teva localitat (Demana-la a l'Ajuntament o al Centre de Recursos Pedagògics) i localitza-hi diversos punts d'interès com ara: la teva escola o institut, l'edifici de casa teva, l'ajuntament, l'ambulatori (CAP), la biblioteca, l'ateneu o casal, l'església, una ermita o castell, un pont, les seues dels partits i sindicats, les fàbriques més importants, els carrers principals, els llocs d'esbargiment (granges, bars, pubs, discoteques), els jardins i les fonts.
- b) Comprova la data en què va ser feta la fotografia i verifica si hi ha hagut modificacions posteriors. Si és així, descriu-les amb l'ajut d'un paper transparent -acetat o vegetal- i retoladors de colors.
- c) Comenta la distribució territorial dels serveis i pensa si hi faries algunes propostes de modificació.
- d) Esbrina i assenyala d'on ve l'aigua de la teva vila, la situació dels dipòsits generals i el preu del metre cúbic. Tot seguit, comenta si hi ha problemes de canalització i distribució de l'aigua, de sequera i de restriccions.

3. Els plànols

Hi ha unes altres representacions topogràfiques que ens serveixen per situar-nos i comprendre la nostra ubicació respecte als llocs que ens envolten, són els plànols. Un plànol és una representació geomètrica a escala en una superfície plana vertical o horitzontal. Pot representar un terreny, o bé un edifici, una màquina, etc.

ACTIVITAT 4
(APROFUNDIMENT)
Els plànols

Busca un plànol de la teua ciutat i compara'l amb la fotografia de l'activitat 3, tot identificant-hi els mateixos indrets.

4. Viatge imaginari als 5 països representats al vídeo

ACTIVITAT 5:
La localització

Localitza en el globus terraquí i en un mapa Ghana, Guatemala, Bali, Brasil i Rwanda.

Amb paper transparent i retoladors de diferents colors, assenyala el camí que va des del nostre país fins a

Un dia en la vida d'un nen. Unitat 1. Un viatge imaginari: conèixer un país.

cadascun d'aquests altres països que anirem coneixent. Calcula les distàncies respectives i els mitjans possibles de transport.

En quin hemisferi estan situats aquests països? I el nostre?

**ACTIVITAT 6:
El coneixement
del medi**

Busca informació sobre cada un dels 5 països (dades climatològiques, paisatgístiques, població, llengües, costums, creences, tradicions, història recent, etc.). Pots consultar les agències de viatges, els consuls, les persones que hi hagin estat, les enciclopèdies, etc.

Recull aquestes informacions per escrit i confecciona un arxiu amb tota mena de material sobre aquests països (mapes, dibuixos, fotografies, postals, retalls de diaris, revistes, enregistraments videogràfics, radiofònics, musicals, testimonials...). Tot això et serà després molt útil.

**ACTIVITAT 7:
Transport i
comunicació**

Esbrina quins són els mitjans de transport que et poden dur a cada país i quins itineraris es poden seguir. Reflecteix aquests itineraris en un mapa, tot assenyalant les possibles escales i el mitjà de transport utilitzat.

Calcula el temps que tardaries en arribar al teu destí, en funció de l'itinerari i del mitjà de transport triat.

Assabenta't de les diferències horàries i dels prefixos telefònics nacionals de cada país.

**ACTIVITAT 8:
Prevenió
sanitària**

Quines vacunes calen per viatjar a cada país?

Quins són els hàbits d'alimentació que cal observar?

Quina és la indumentària necessària?

**ACTIVITAT 9:
Aspectes
representatius
dels països**

Quins records d'art i artesanía t'emportaries de cada país?

Quines coses t'agradaria saber de la vida i costums dels habitants?

Quines imatges hi captaries: de paisatges, monuments, escenes de la vida quotidiana o celebracions

Un dia en la vida d'un nen. Unitat 1. Un viatge imaginari: conèixer un país.

assenyalades.

Quin record del teu país portaries per als habitants d'aquests països?

ACTIVITAT 10:
Un viatge
d'aventura

Fes una narració literària i/o en imatges d'algun viatge d'aventura.

UNITAT 2. GHANA

Continguts d'educació audiovisual: el vídeo (la planificació i l'angulació) i l'àudio (la música).

Continguts temàtics principals: l'art i la comunicació, el joc i l'educació per a la salut.

SINOPSI

Al videograma *Un dia en la vida d'un nen: Ghana* ens relaten amb imatges com és la vida de Marjorie i Michael en el seu país des que neixen: com se celebra la vinguda d'un nou infant, on viuen, quant triguen per anar a escola, en quin idioma fan els aprenentatges escolars, quines tasques domèstiques realitzen, quins oficis aprenen, el subministrament de l'aigua, la pesca com a mitjà de subsistència, el joc, el ball, la música i el cant, la salut...

1. La comunicació audiovisual: el vídeo i l'àudio

Com ens expliquen i transmeten la vivència particular de Marjorie, Michael i altres infants de Ghana, els professionals de la comunicació que han realitzat aquesta filmació?

Podrien haver-ho explicat amb un llibre, amb un reportatge de premsa o fotogràfic, amb pintures o dibuixos... però han triat fer-ho amb imatges i sons que es complementen i es donen sentit mútuament, és a dir, han triat un procediment de comunicació audiovisual.

I és que actualment, tot i continuar vigents molts procediments tradicionals de narració i producció d'imatges, predomina l'audiovisual.

Les imatges que veiem i els sons que sentim són percepcions dels sentits, en aquest cas de la vista i l'oïda, que juntament amb la resta de percepcions sensorials ens permeten copsar i interpretar la realitat.

Aquestes dues percepcions (visual i auditiva) es complementen per produir una percepció audiovisual.

Començarem per analitzar les imatges.

1.1. El vídeo: percepció de la imatge

Què és una imatge? Una imatge és una representació d'allò que no és present. Un dibuix figuratiu, una pintura realista, una fotografia, una pel·lícula de cinema o de vídeo, un holograma són diferents tipus d'imatges que ofereixen els diversos mitjans i que substitueixen, en un procés de comunicació, l'objecte del nostre interès per poder fer-hi referència sense que en calgui la presència.

Les imatges són, doncs, testimonis o símbols de la realitat, sigui quin sigui el suport en el qual han quedat fixades: pedra, paret, paper, tela, cintes magnètiques, pel·lícula, etc. El punt, la línia i la forma en són els elements bàsics que adquireixen color i intensitat per l'actuació de la llum. Sobre ells actua la llum i també el color. Les imatges tenen interès pel seu valor artístic inherent i com a elements que ens permeten comunicar, sensibilitzar, seduir, recordar, establir relacions, persuadir... Així, en aquest reportatge se'ns mostra la visió de Ghana filtrada per la mirada i les intencions dels seus realitzadors, per les seves pautes culturals.

De fet, totes les cultures han elaborat imatges que transmeten la seva manera de veure el món. Per això, constitueixen un llegat intercultural extraordinari amb el qual ens anem enriquint.

ACTIVITAT 1

Comentari de les imatges inicials

Després de visionar el vídeo, recorda i descriu:

- Quines imatges inicien la història?
- Com es descriu el paisatge?
- Quina intenció metafòrica té l'hora del dia seleccionada?

- **Selecció de l'objecte a representar. La planificació: enquadrament i angulació**

Però a les imatges no hi és representada tota la realitat, sinó només els elements que han semblat rellevants a qui les ha produït.

Amb les imatges enregistrades sobre una cinta magnètica o sobre pel·lícula es constitueixen els diferents plans. La paraula "pla" en llenguatge audiovisual té dos significats. D'una banda, un pla és un seguit d'imatges o conjunt de fotogrames que s'enregistren de manera continuada (els veiem tal com han estat enregistrats, sense muntatge o editatge).

D'altra banda, també es descriuen com a plans els diferents tipus d'enquadrament que fan que allò que estem filmant es vegi lluny o a prop de l'espectador i que l'espai enregistrat sigui molt gran o molt petit. Així, l'enquadrament és la manera de seleccionar, a través del visor de la càmera, la part de la realitat que es vol representar. Els diferents enquadraments s'aconsegueixen, bé col·locant la càmera en un lloc diferent, bé mitjançant un joc de lents.

L'enquadrament: Del gran pla general al pla de detall

- Plans llunyans:

Pla llunyà

Com el seu nom indica, l'acció es veu des de lluny. Els plans llunyans tenen una gran profunditat de camp, és a dir, l'espai entre el primer terme i el més llunyà de la imatge és molt gran. També tenen una gran obertura de camp, és a dir, representen un gran espai entre l'extrem esquerre i l'extrem dret de la imatge. Tingues present que el camp de visió comprèn tot allò que queda enquadrat pel visor de la càmera.

Hi ha diferents tipus de plans llunyans: gran pla general i pla general.

Gran pla general (GPG): la càmera està situada molt lluny de l'objecte i la visió pren una dimensió molt àmplia. Per exemple, a la imatge que obre el reportatge veiem un paisatge en el qual no destaca cap objecte en especial perquè l'obertura del camp de visió és molt gran. La finalitat d'aquest tipus de pla és situar-nos en un context determinat. El pla que aquí comentem serveix per a situar-nos en el medi físic on es desenvoluparà la propera acció: un paisatge característic del país i una hora determinada, el naixement del dia que s'identifica metafòricament amb en naixement del nadó per simbolitzar l'inici de la vida.

Pla general (PG): La càmera se situa lluny de l'objecte, hi queden enquadrats molts elements que es poden reconèixer, encara que cap d'ells no hi pren gaire protagonisme. Això és el que passa quan ens presenten les escenes de pesca al mar i les activitats dels pescadors a la platja. Inicialment, veiem un palmerar al costat del mar i una filera de gent que de moment no sabem què estan fent. Igual que l'anterior, és un tipus de pla de caràcter descriptiu.

ACTIVITAT 2 Identifica un GPG i un PG al videoreportatge. Busca
Identificació de plans llunyans imatges de còmic, fotos, etc. (pots fotocopiar-les) enquadrades amb aquests tipus de pla, i inicia un dossier d'exemples de planificació.

- **Plans de grup:**

Aquests tipus de plans mostren una visió més propera i equilibrada, que recull amb claredat diversos elements, on es mouen els personatges si n'hi ha.

(Vegeu la fotografia de la pàgina següent)

Pla de conjunt: descriu l'ambient, els personatges i els elements que hi són enquadrats. Així, en el pla on Michael està tallant llenya davant de casa, podem observar l'ambient (la casa, el pati), els personatges (la família) i les activitats que s'hi fan.

Pla de cos sencer: l'enquadrament coincideix amb el cap i els peus del protagonista o protagonistes si es tracta de persones o animals, o amb els contorns exteriors, si es tracta d'objectes. Serveix d'exemple el pla en què un nen està ajupit fent terrissa. D'aquesta manera, la càmera aïlla un personatge i ens fa fixar en el que està fent.

Pla americà o tres quarts (PA): Aquest pla té el seu origen en les pel·lícules de cowboys, on s'havia de mostrar el personatge amb la cartutxera del revòlver. És un pla que mostra la figura humana fins al genoll i és utilitzat per a la

representació de persones en situació de diàleg. El podem veure quan els nens porten unes galledes d'aigua al cap.

Pla de grup

ACTIVITAT 3 Identifica al reportatge els diversos plans de grup.
Identificació de plans de grup Busca exemples en còmics, revistes o fotos i inclou-los en el dossier d'exemples de planificació.

- ***Plans propers:***

Són plans que donen una visió molt propera i expressiva d'alguns elements de la narració que es volen destacar. El camp de visió hi és molt reduït.

(Vegeu la fotografia de la pàgina següent)

Pla mig (PM): S'utilitza per descriure amb proximitat l'expressió de les persones o algun aspecte concret dels objectes. Pot ser mitjà curt o mitjà llarg segons es tracti de la representació del cap fins al pit o fins a la cintura, quan es tracta de personatges. És un pla molt utilitzat per presentar-nos per primera vegada un

personatge, tal com es fa amb la mestra de l'escola. El primer cop que la veiem és en pla mig, així identifiquem la seva cara, copsem la seva expressió i sabem com va vestida.

Pla proper

Primer pla (PP): Destaca el rostre sencer de la persona o animal o el detall d'algun objecte. Té molta força expressiva, tal com podem veure als primers plans d'home i de dona durant la cerimònia en què es dóna nom al nadó. Les expressions i moviment dels ulls permeten copsar la importància que l'esdeveniment té per a aquests personatges.

Primeríssim pla (PPP): És una aproximació superior a la del primer pla que accentua la intensitat psicològica de la imatge.

Pla de detall (PD): Mostra una petita part del tot, sigui persona, animal o objecte. Per exemple, quan els nens carreguen les troques de llana, veiem un pla de les mans treballant. Així la càmera ens fa fixar només en aquesta acció concreta i ens diu que l'element més important per a dur-la a terme són les mans.

ACTIVITAT 4 Identifica al reportatge els diversos plans propers i

Identificació de plans propers busca exemples de cada un per incloure al dossier d'exemples de planificació.

- **Selecció del punt de vista de l'espectador: l'angulació de la càmera**

A més de seleccionar el fragment de realitat que es representa, amb la càmera també se selecciona des de quin angle veurem la imatge.

Frontal: és l'angulació normal que fa coincidir el punt de vista amb l'alçada dels ulls del personatge, tant si el veiem de cara com d'esquena. Per exemple, quan Marjorie i Michael avancen vers la càmera i després se n'allunyen en el seu camí cap a saludar els caps del poble.

Lateral: la càmera se situa a la dreta o l'esquerra del personatge o objecte filmat. Així és la primera imatge de nois al llac navegant en troncs d'arbre.

Picat: la càmera enfoca des de dalt i ens ofereix una visió del personatge o objecte més reduïda que la normal. Moltes vegades, aquesta angulació s'utilitza per necessitat en la narració, com quan es vol presentar un conjunt de personatges sense que els uns tapin els altres. És el que passa quan ens presenten l'aula de l'escola: d'una banda veiem tots els nois i noies que hi ha; d'altra banda es reproduïx la visió que en té la mestra, que està dreta i els veu des de més amunt. A més, amb la diferència entre l'angulació que es fa servir per presentar la mestra i la que s'utilitza per presentar els alumnes, la imatge estableix una jerarquia en la qual es mostra l'autoritat de la mestra sobre els nois i noies.

Contrapicat: la càmera enfoca de baix cap a dalt i dona una visió més poderosa o magnificada del personatge o objecte. Fixa't bé que això és el que passa amb la figura del contador d'històries. Se'ns presenta la seva imatge tal com la veuen els nens, físicament perquè estan asseguts i han de mirar enlaire, i mentalment perquè els impacta molt el que ell els està explicant i se'l creuen, és a dir, té autoritat moral sobre ells.

ACTIVITAT 5	Identifica al reportatge un pla amb cada tipus
Identificació dels tipus d'angulació	d'angulació.
	Busca imatges d'exemple per incloure al dossier d'exemples de planificació.

A VEURE SI HO HAS ENTÈS

ACTIVITAT 6
Representació
dels tipus de
plans i
angulacions

Recorda i dibuixa els diferents enquadraments i angulacions de la càmera quan se celebra el bateig del nadó, quan s'escenifica el joc de metges i infermeres i quan el rondallaire s'explica. Intenta esbrinar quines sensacions es volen motivar.

ACTIVITAT 7
L'"Story board"

Tot pensant en les imatges que has vist en la filmació de Ghana, les definicions que s'han donat anteriorment i els exemples que has recollit, et proposem que dibuixis esquemàticament uns exemples dels diferents tipus de plans per il·lustrar una història. Aquest és el procediment per realitzar un **"story board"**, és a dir, un dibuix de cada pla, amb l'enquadrament i l'angulació escollits. Hi ha grans directors de cinema que realitzen aquest treball amb tanta imaginació i precisió que en són exemple destacat en la història de l'art cinematogràfic. Un d'ells va ser el japonès Akira Kurosawa.

1.2. L'àudio: percepció del so

La recepció sensorial de les narracions audiovisuals compta bàsicament amb tres suports auditius: el so fonètic -diàleg, veu en off, veus testimonials-, la música i els efectes sonors -sorolls-.

Hi ha qui ha definit **el so** com una imatge auditiva més capaç de despertar la imaginació que les imatges visuals. Aquesta idea es basa en el fet que una imatge icònica fa més concret allò que representa, mentre que a un so, a una veu, a una música li podem atribuir personatges i escenaris diferents.

La vida quotidiana es veu i s'escolta, per tant, el so ens apropa més a la realitat. També serveix per reforçar l'expressivitat de les imatges. D'alguna manera el so dóna vida a les imatges.

La compaginació dels diferents plans sonors i visuals és un dels factors de l'èxit d'una filmació i de la seva qualitat artística.

Com hem fet amb la imatge, podem descriure les característiques principals del so i parlar dels diferents plans del so. Segurament podràs reconèixer quan la música i els efectes sonors estan en primer o primeríssim pla, quan donen pas a la veu, quan es fa una fosa amb la imatge o quan passen al fons.

La música és un element narratiu de primer ordre, i és considerada com l'arquitectura del so.

La música té moltes finalitats entre les quals destaquen: l'ambientació (època, localització), la caracterització dels personatges, la definició psicològica de les seqüències (humorístiques, tristes, èpiques), i l'establiment del ritme i l'estructura de la narració (començament, final, transició, encadenament...). També pot passar al primer pla per convertir-se en element protagonista quan l'acció ho requereix.

En aquesta història hi ha una narració, la veu en off, però també hi ha els testimonis de les veus dels infants i de les persones adultes com són el padrí, la mare, el rondallaire... Observa la necessitat de conjugar la música amb la paraula, amb els sorolls i amb els silencis. Aquests deixen que la imatge s'expliqui tota sola.

ACTIVITAT 8
Imatge i so

Llegeix atentament el guió literari d'aquest capítol del videograma i tracta de recordar quants tipus de música es combinen amb la narració i les imatges, i en quins moments es produeixen els canvis. Tornem a veure'l. Fixa't i comenta per escrit amb quina música ha començat la narració i amb quina acaba, quins canvis de musicalitat s'han produït en la narrativa, quines accions queden subratllades, i quines sensacions es manifesten o es volen aconseguir per part dels espectadors.

ACTIVITAT 9
Escenes
dinàmiques

Defineix com és la música de les seqüències que descriuen les accions dinàmiques: treball, joc..., quines emocions subratlla en cada seqüència i com s'enllaça amb les imatges.

ACTIVITAT 10
Representació
dels elements
sonors

Amb l'ajut de retoladors de diferents colors, idea un codi simbòlic per indicar els canvis musicals, la presència de la veu en off i les diferents veus i sons testimonials.

ACTIVITAT 11
Identificació
dels instruments

Hi ha una seqüència en què es diu que "als nens de Ghana els agrada fer música i ballar. Fan música amb qualsevol cosa". Recordes amb què fan música? Podries posar alguns exemples de com podem fer música sense instruments formals?

ACTIVITAT 12
Música i vida

No se't fa difícil d'imaginar com serien les nostres vides sense la música? Reflexiona sobre la importància de la música a la teva vida i explica quina t'agrada escoltar segons les diferents hores del dia. En quines ocasions cantes en grup?

A VEURE SI HO HAS ENTÈS

ACTIVITAT 13 **Elecció de la** **música**

Per explicar un dia de la teva vida, quina o quines músiques escolliries, segons les activitats i les hores del dia? En una graella, fes una descripció de les accions quotidianes i indica les músiques i sons que haurien d'acompanyar-les.

2. Audiovisual i expressió estètica. L'art, un mitjà de comunicació i d'expressió

Des que tenim coneixement de l'ésser humà l'art s'ha utilitzat com a mitjà de comunicació i d'expressió. El propi cos, les formes de la natura i dels animals han proporcionat els elements d'inspiració que han servit per expressar-nos estèticament.

El coneixement del món l'obtenim pels sentits i les diverses manifestacions artístiques -pintura, escultura, música- es diferencien segons l'ús que s'hi faci de cada un dels sentits. Per això parlem d'arts visuals, tàctils, auditives, etc. També existeixen arts de síntesi com són el teatre, el cinema i les altres arts audiovisuals. La manipulació artística de la matèria -les arts- està associada a l'ofici, o sigui a la tècnica que permet transformar els materials mitjançant les eines apropiades. No sempre ni en totes les cultures ha existit una separació, com la que ha desenvolupat la nostra cultura, entre arts estètiques i arts utilitàries o el que en podríem dir art i artesanía.

En la nostra cultura, les arts tradicionals s'han vist modificades pels avenços de les noves tecnologies i actualment és habitual sentir parlar de productes multimèdia.

En qualsevol cas, la tècnica no és simplement un instrument, sinó un factor decisiu per promoure certes experiències artístiques i poder-les fer públiques massivament.

A més d'expressar-se estèticament, els autors de missatges audiovisuals ens proporcionen diverses informacions que es difonen a través dels mitjans de comunicació (cinema, TV, multimèdia, vídeo). L'ideal seria mantenir un equilibri entre la funció utilitària i l'estètica, tot i que aquesta darrera queda sovint apartada pels interessos comercials que afavoreixen la funció utilitària.

ACTIVITAT 14 **Vídeo i TV**

Busca en la programació de TV alguns programes que pel seu contingut i el seu format s'assemblin al videoreportatge que has vist. Anota les hores d'emissió

i a quines cadenes es passen aquests programes. Et sembla que són hores de màxima audiència? Mira't un d'aquests programes i digues en què s'assembla i en què és diferent del que estem treballant a classe.

Quin és el seu contingut estètic? Es pot considerar art?

Quin és el seu contingut informatiu?

ACTIVITAT 15

Activitats artístiques i artesanals

Fes una llista d'activitats artístiques i una d'activitats artesanals. Fes un debat amb els teus companys sobre les raons per les quals has classificat cada activitat en un o altre apartat i busca raons per les quals podries haver-les situat en un apartat diferent.

3. El tractament de la informació

Quina mena d'informacions ens proporciona un document audiovisual? Fins ara hem analitzat aspectes formals i estètics del vídeo i de l'àudio que influeixen en el sentit del missatge que nosaltres rebem, però... quin és aquest missatge?

En aquest cas concret, el missatge és el conjunt d'informacions i d'opinions sobre la vida i costums dels infants de Ghana. Però... ens ho expliquen tot sobre les nenes i els nens d'aquest país africà?

Evidentment que no. Així doncs, la informació és fragmentària (només explica una part de les coses que passen i dels costums que tenen) i els autors han hagut de triar el que els semblava més interessant per explicar-nos.

Nosaltres farem el mateix i analitzarem les informacions que se'ns donen sobre dos aspectes concrets: el joc i l'educació per a la salut.

3.1. El joc

Jugar és la forma més natural que tenen els nens -i també els adults- de representar i expressar les seves vivències de manera simbòlica. Per mitjà del joc ens comuniquem, desenvolupem les nostres capacitats, ens eduquem i entrem en contacte amb la realitat que ens envolta. En aquest vídeo, se'ns mostra com el que els infants són ara i seran demà depèn en part dels seus jocs.

ACTIVITAT 16 Quins jocs fan els nens i nenes que surten al vídeo?
El paper del joc Què aprenen amb aquests jocs?

Compara els teus jocs amb els dels nens i nenes de

Ghana. En què s'assemblen? en què són diferents?.

Reflexiona sobre la importància del joc durant la teva infantesa, intenta esbrinar-ne les conseqüències positives i les que no ho han estat: Què has après amb el joc? T'has construït alguna vegada joguines? Quines? Amb quins materials? Quina finalitat tenien? Creus que les joguines de què has disposat les podies compartir i et permetien relacionar-te? Estaven dirigides exclusivament a nenes o a nens?

Selecciona els jocs que consideris més significatius per explicar a nens d'altres cultures a què jugàveu vosaltres.

ACTIVITAT 17

Tipus de jocs

Fes, en col·laboració amb els companys i les companyes, un recull de catàlegs de propaganda de diferents tipus de jocs i joguines i intenteu fer-ne una classificació. Pren nota en el teu quadern de les conclusions que en treieu.

3.2. L'educació per a la salut

La sanitat és el conjunt de serveis encarregats de mantenir i millorar l'estat de salut d'un país. La salut és un concepte de difícil definició ja que és un procés dinàmic sotmès a variacions pel creixement, les condicions de vida i els possibles esdeveniments.

En el vídeo se'ns mostra, un cop més, com el joc serveix per educar. La finalitat del joc en aquest cas és ensenyar als infants a desenvolupar la capacitat d'actuar individualment i col·lectivament per tal de promoure la pròpia salut i la dels fills que tindran un dia. Aquest aprenentatge ajuda a comprendre la necessitat de vacunar-se per prevenir malalties com la poliomielitis, tipus de paràlisi infantil produïda per un virus que afecta els centres nerviosos, principalment la substància gris de la medulla òssia. Les vacunes formen part de la medicina preventiva i cada país ha de tenir el control sanitari de les malalties infectocontagioses a què està exposada la població.

ACTIVITAT 18 **Medicina** **preventiva**

- a) Reflexiona sobre la importància de la medicina preventiva, investiga l'origen de les vacunes i els seus camps d'aplicació.
- b) Llegeix el teu carnet de vacunacions i informa't de les vacunes obligatòries al nostre país. Comprova el teu estat d'immunitat a diferents malalties.
- c) Fotocopia el teu carnet de vacunacions i enganxa'l al teu quadern. Subratlla-hi -com a recordatori-

les properes dates de vacunació.

- d) Descriu si a l'escola s'ha fet alguna campanya de vacunacions, contra quina malaltia i quina ha estat la resposta de l'alumnat.

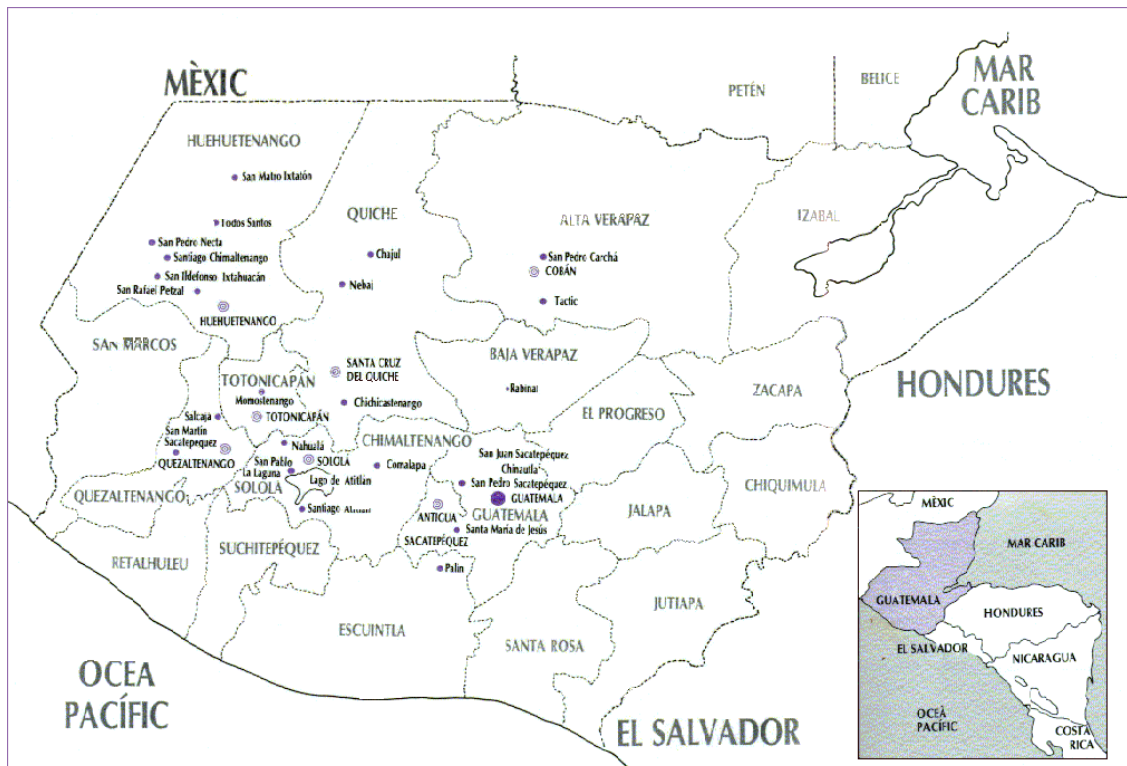
UNITAT 3. GUATEMALA

Continguts d'educació audiovisual: el guió i la seqüència.

Continguts temàtics principals: la festa, el tractament de la informació, l'etnocentrisme i el color.

SINOPSI

Lucrecia i Amalia són dues nenes de 8 i 9 anys que viuen en una àrea rural de Guatemala, l'altiplà de Cuchumatanes, al nord del país. La seva llengua materna és el mam, una de les 23 llengües del grup maia que es parlen a Guatemala. Observem les activitats de les dues nenes i la seva família al llarg del dia -buscar aigua, tenir cura dels animals, anar al mercat- fins que arriba l'hora de la sauna i del repòs.

1. La narració audiovisual: mirar, sentir, observar, pensar i expressar

Per començar, aquesta vegada triarem una manera poc usual de mirar un vídeo: visionarem la primera seqüència sense so, observarem què ens explica la imatge i com ens ho explica i hauràs d'imaginar quins sons hi deu haver.

1.1. L'agrupació de plans: la seqüència

Saps què és una SEQÜÈNCIA?

La seqüència és una unitat narrativa que agrupa els plans de l'acció que es desenvolupa en un mateix espai o en un mateix temps.

ACTIVITAT 1 La seqüència	Un cop visionada la primera seqüència (6 minuts) digues en quins espais es desenvolupa l'acció i si estan relacionats entre si. Digues si hi ha alguna relació entre el temps en què es desenvolupen les diferents activitats. Quin recurs han fet servir els realitzadors per relacionar-les? Anota en el teu quadern quin és el tema central d'aquesta seqüència.
---	---

2. Una seqüència: la festa

En aquest cas, la primera seqüència és una narració independent, que serveix d'introducció a la societat que envolta Lucrecia, Amalia i la seva família. Aquesta introducció ens mostra un moment especial de la vida comunitària: una celebració.

ACTIVITAT 2 Selecció d'una festa representativa	Si haguessis de triar una festa de la teva població per presentar-la a nens i nenes de països llunyans, quina festa triaries? Anota en el teu diari com ho faries: quines imatges necessaries i en quin ordre les hi posaries.
--	--

2.1. L'ordenació de les imatges: el guió

La narració visual d'un esdeveniment es compon d'una sèrie de plans, agrupats per seqüències, que tenen la funció de fer progressar la narració. Això vol dir que han d'explicar visualment la introducció, el desenvolupament, el clímax i el desenllaç d'allò que es pretén narrar. Per això, no podem apilar les imatges i ordenar-les de qualsevol manera; les hem d'ordenar de manera que expliquin allò que volem. És a dir, necessitem un GUIÓ.

ACTIVITAT 3
El guió

Observa la seqüència de la festa i anota quines imatges surten en els següents apartats:

- a) Presentació dels espais on es desenvolupa l'acció.
- b) Presentació dels personatges i del tema.
- c) Presentació de les activitats que es fan en aquests espais.
- d) Clímax: punt culminant de l'acció. Plans curts alternats de les dues activitats presentades acceleren el ritme de la narració.
- e) Desenllaç: final de la narració.

Internament, aquesta seqüència s'estructura a nivell visual en tres unitats més petites: una d'introducció i dues de desenvolupament d'activitats en espais diferents que l'editatge alternat posa en relació. La unitat definitiva de la seqüència la dona, com veurem, la veu en off.

ACTIVITAT 4
Ordenar imatges

Revisa les imatges que havies seleccionat a l'activitat 2 per explicar una festa i l'ordre que els havies donat. Canviaries alguna cosa?

3. El tractament de la informació

3.1. La informació visual

Fins aquí hem vist l'estructura narrativa general, però cal no oblidar que tota narració visual ens dona un seguit d'INFORMACIONS sobre els personatges que desenvolupen l'acció i sobre el seu entorn.

ACTIVITAT 5
Informació de les imatges

Torna a mirar-te la seqüència de la festa. Descriu el medi: tipus de paisatge, de poble, plantes que s'hi poden identificar. En quin tipus de plans trobes aquesta informació?

Descriu els personatges:

- a) Trets físics, vestits... Compara els homes i les dones, els que actuen a la festa i els que hi participen con a públic.
- b) Descriu els sentiments o l'estat d'ànim que semblen tenir. En quin tipus de plans trobes aquesta informació?

Describeu l'acció:

Què fan els personatges? Per què creus que ho fan?

Imagina el so (la música, el soroll i les veus):

- a) Quin so posaries a aquestes imatges? Com deu ser la música del ball que hi veiem?
- b) Quina música posaries a la festa que estem intentant explicar amb imatges?

3.2. La informació auditiva. El so i la producció de sentit

Has pogut comprovar que les imatges no et donen totes les informacions. Efectivament, un missatge audiovisual només adquireix el seu veritable sentit quan està complet, és a dir, quan té imatge i so.

ACTIVITAT 6
La veu en off

Un cop visionada la seqüència de la festa amb el so incorporat, anota les informacions que ens dona la veu en off sobre:

- On transcorre l'acció
- Quina festa s'hi celebra
- Qui assisteix a la festa
- Quant temps dura
- Quines activitats s'hi fan

A més d'informar-nos, la veu en off emet OPINIONS sobre els esdeveniments, el significat que tenen per als seus protagonistes i també sobre la manera de ser d'aquests com a poble.

ACTIVITAT 7
Les frases

Comenta el significat de les frases següents:

"Una alegria més propera a la desesperació que a la celebració"

"Ara els temps han canviat: l'home ha arribat a la Lluna i no trigarà massa a trepitjar Mart. Però aquí res no ha canviat"

"N'hi ha que encara moren quan cauen del cavall, perquè els déus propiciïn una bona collita. Però els ànims no decauen ni tampoc se sent dolor per aquesta pèrdua humana"

Quins estereotips s'hi poden detectar sobre el caràcter i manera de ser de la població maia de Guatemala?

4. L'etnocentrisme

L'etnocentrisme és la tendència a jutjar tot el que passa en el món amb els criteris de la nostra cultura. Així, es tendeix a valorar positivament el que s'assembla més als valors considerats positius a la cultura pròpia i a valorar negativament (per dolent o per incompreensible) tot el que és diferent.

L'etnocentrisme esdevé un problema quan ens impedeix un coneixement correcte i per tant un respecte dels valors amb què es desenvolupen cultures diferents a la nostra i, en canvi, difon estereotips que donen com a resultat una valoració negativa de la diferència i la creença que l'únic model vàlid de societat és el nostre.

ACTIVITAT 8
Concepte
d'etnocentrisme

Analitza amb el teu grup de treball el contingut etnocèntric de les frases citades a l'activitat 7.

Busca altres frases de la veu en off que indueixin a pensar que els maies són un poble endarrerit, passiu i sense iniciativa.

Fixa't que l'etnocentrisme es basa a atribuir qualitats negatives a tot un poble, com si fossin qualitats naturals d'aquella gent. Creus possible que tots els maies siguin iguals? Som tots iguals a la nostra societat?

5. El valor estètic i simbòlic del color

Una de les coses que crida més l'atenció quan es veuen imatges de la societat maia és la gran quantitat de colors i dibuixos geomètrics dels seus vestits, particularment a les bruses de les dones (huipils). En els huipils de les dones maies s'hi troba tota la simbologia de la seva manera d'entendre el món. Els motius geomètrics dels huipils representen la memòria ancestral del poble maia, la seva manera de mantenir la identitat, de lligar-se a la comunitat i de conviure amb la natura. A més, cada comunitat té els seus dissenys especials que converteixen els vestits en un codi que explica la procedència de cadascú.

ACTIVITAT 9
Els colors a la
cultura maia

Fixa't en les imatges del vídeo que corresponen a les il·lustracions següents, identifica-les en el reportatge i consulta les teves notes sobre els vestits dels homes i les dones maies. Escribeu com són els dibuixos de les seves robes i quins colors fan servir. Reprodueix algun dels dibuixos observats.

Teixits de vestits maies

Teixits de vestits maies

El color és utilitzat per les diferents cultures i civilitzacions amb criteris estètics, que no són els mateixos per a cada cultura ni han estat els mateixos al llarg de la història. A més, el color s'utilitza amb finalitat expressiva quan se li atorga un significat que el converteix en símbol d'una qualitat o d'un concepte. Arreu del món, el color manifesta el pensament simbòlic de cada cultura humana.

ACTIVITAT 10 Què simbolitzen els colors en la nostra cultura? Anota
Els colors a la els possibles significats del vermell, el blanc, el
nostra cultura negre, el groc, el verd i el blau. Posa exemples de la
utilització simbòlica del color en la nostra cultura.

A VEURE SI HO HAS ENTÈS

ACTIVITAT 11 Un cop visionat el vídeo sencer:
Resum

- a) separa la narració per seqüències. Digues on comença i on acaba cadascuna.
- b) anota quina és l'estructura de la narració (guió) sobre la vida de Lucrecia, Amalia i la seva família. Segueix la pauta que has fet servir anteriorment.
- c) escriu quines informacions, visuals i sonores, has obtingut i classifica-les per temes.
- d) identifica les frases de la veu en off que porten una càrrega valorativa sobre la societat observada, digues si aquesta càrrega és positiva o negativa i com modifica el missatge visual. Són frases que impliquen etnocentrisme?
- e) fes un dibuix i pinta'l de manera que el color tingui un valor simbòlic i el resultat sigui un missatge.

UNITAT 4. BALI

Continguts d'educació audiovisual: els moviments de càmera.

Continguts temàtics principals: l'agricultura, la religió i el turisme.

SINOPSI

Wayan i la seva família viuen al poble d'Ayunan, a l'illa de Bali, una de les prop de 14.000 illes que formen l'arxipèlag indonesi.

Wayan, les seves germanes, Made i Nyoman, i el seu germà petit, Ketut, aprenen dels seus pares i veïns els valors de la seva tradició cultural: l'harmonia amb una natura exuberant i la vida en comunitat, compartint responsabilitats i treballs i participant en festes col·lectives.

La seva llengua materna és el balinès, però a l'escola segueixen els estudis en llengua indonèsia.

1. Formes expressives de la narració audiovisual

Obriu bé els ulls perquè continuarem el viatge tot fixant-nos en la manera com el videoreportatge ens explica la història de Wayan i la seva família.

1.1. Enregistrar el moviment

Tothom sap que les imatges del cinema, la TV o el vídeo reproduïxen moviments de la vida real. O potser només ho sembla? El cert és que a la pantalla podem veure com es belluguen els personatges, com es vinclen els arbres per efecte del vent, etc.

Quan a la unitat 2 hem treballat algunes nocions d'enquadrament i angulació (pàgs. 19-23), hem après que quan mirem pel visor d'una càmera estem seleccionant una part de la realitat. Però... podem, a més, seleccionar la manera com es mou aquesta realitat?

Quan es van fer les primeres pel·lícules de cinema, els realitzadors situaven la càmera en un lloc fix i els personatges es movien davant de la càmera. I, de fet, aquesta manera d'enregistrar el moviment es continua fent servir avui dia.

ACTIVITAT 1
Escenes amb
càmera fixa

Després de visionar el videograma, comenta alguna escena en què la càmera estigui fixa en un lloc, enregistant el moviment dels personatges.

ACTIVITAT 2
Enregistrament
amb càmera fixa

a) Fixa una càmera de vídeo a un trípod i deixa-la quieta enregistant el que es veu per una finestra. Desvriu l'escena que has enregistrat.

b) Repeteix l'experiència anterior enregistant l'aula des de la porta.

c) Repeteix l'activitat al pati o al carrer.

1.2. Prendre part en la narració

Hi ha, però, altres maneres d'enregistrar el moviment. Moltes vegades, a més de moviments dels personatges, hi ha moviments de la càmera, que segueixen els personatges, els enfoca de més a prop o de més lluny, es passegen per l'escena i ens ofereixen punts de vista que amb la càmera fixa mai no podríem obtenir.

Els moviments de la càmera ens proposen participar en el joc de la narració. Moltes vegades és la naturalesa de l'acció la que condiciona el tipus i la velocitat del moviment de la càmera. Per exemple, enregistrar una cursa de cavalls suggereix moviments més ràpids (quan es fa el seguiment d'un o diversos genets) que enregistrar una partida d'escacs.

De vegades, uns moviments de càmera deliberadament lents poden incrementar el nerviosisme de l'espectador i la tensió de l'escena.

D'altra banda, amb el moviment de la càmera admirem el paisatge i coneixem l'entorn, acompanyem els personatges en les seves peripècies, pugem escales amb ells i saltam des de llocs elevats, etc. La càmera ens permet veure a través dels ulls d'un personatge, seguir la direcció de la seva mirada i compartir-ne els sentiments.

La càmera, a través de l'enquadrament i l'angulació, però també a través del moviment, selecciona per a nosaltres aquelles porcions de realitat que hem de mirar. Ens fa fixar en personatges i objectes. Ens condueix per dintre de la història que ens narren.

Saps quins són els moviments de càmera més habituals?

Panoràmica:

La càmera es manté en un emplaçament mentre gira sobre el seu propi eix. Segons la trajectòria del gir pot ser:

- **Horitzontal** (d'esquerra a dreta o de dreta a esquerra)
- **Vertical** (de dalt a baix o de baix a dalt)
- **Circular** (fa un gir de 360 graus)

Si aquest moviment es realitza a gran velocitat, desenfoca la imatge, que perd nitidesa. Aleshores es denomina **escombrat**.

Travelling:

La càmera es desplaça en l'espai. El travelling pot ser:

- **Horitzontal** (el moviment és paral·lel al terra)
 - **d'allunyament** (s'allunya dels personatges i objectes enregistrats)
 - **d'aproximació** (s'apropa als personatges i objectes)
 - **circular** (gira entorn dels personatges i objectes)
 - **paral·lel** (acompanya lateralment els personatges i objectes)
 - **òptic** (s'allunya o s'acosta a través del zoom)
- **Vertical** (la càmera es desplaça amunt o avall). El travelling vertical també es denomina **grua**.

Aquests són els moviments bàsics de la càmera, però és molt freqüent que es combinin diversos moviments al mateix temps, tot combinant-los.

Els moviments de càmera poden tenir funcions descriptives (quan ens mostren els personatges o l'entorn on es desenvolupa l'acció) i funcions dramàtiques (quan fan progressar la narració).

En aquest reportatge sobre Bali només podràs veure alguns d'aquests moviments perquè no necessàriament s'han de fer servir tots a cada producció audiovisual. En aquest cas el realitzador ha optat per moviments panoràmics molt suaus que segueixen els personatges en recorreguts curts, com el que segueix Wayan pel mercat fins que s'atura davant d'una parada per comprar, o el que segueix el pare quan entra al recinte on tenen l'altar familiar, portant el petit Ketut en braços fins a deixar-lo a la falda de la mare. També podem veure lleugeres panoràmiques verticals quan ens mostren les ofrenes a la deessa Saraswati. O el moviment d'aproximació al pare de Wayan quan explica a les seves filles la vida de la deessa; aquest moviment ens obliga a centrar l'atenció en la figura del pare i així reforça el seu protagonisme en aquesta escena.

ACTIVITAT 3
Escenes amb
moviments de
càmera

Identifica alguns dels moviments de càmera en el videoreportatge. Fixa't en el que enfoca la càmera abans de començar el moviment i en el que es veu quan la càmera es torna a quedar quieta. Quina funció et sembla que tenen aquests moviments dins de la narració? Discuteix amb el teu grup de treball si aquesta funció és descriptiva o dramàtica i raoneu les vostres conclusions.

ACTIVITAT 4
Enregistraments
amb moviments de
càmera

Organitzeu un joc o una representació al pati de l'escola o en un espai gran. Us repartiu en grups i mentre una part del grup juga o fa una petita representació, la resta enregistra amb la càmera:

- a) Per enregistrar una panoràmica els que tenen la càmera es queden quiets al mateix lloc. Podeu moure la càmera a dreta i esquerra, amunt i avall, i girar-la sobre el seu eix.
- b) Per enregistrar un travelling, camineu o correu duent la càmera entremig dels que juguen o fan la representació (aniria bé que fixéssiu la càmera a un suport amb rodes):
 - Camineu duent la càmera al costat d'un personatge
 - Camineu darrera d'un personatge
 - Camineu d'esquena quan un personatge s'acosta
 - Doneu voltes a l'entorn d'una escena, enfocant-la amb la càmera.
 - Pugeu o baixeu d'una escala (amb la càmera a la mà)

A continuació visioneu les escenes enregistrades i comenteu les diferències entre elles.

ACTIVITAT 5
Elecció dels
moviments de
càmera

Quins moviments de càmera fariem servir si la narració que preparem sobre un dia a les nostres vides la volguéssim enregistrar en vídeo? En quins moments els utilitzaríem? Quins efectes aconseguiríem amb aquests moviments? Per què ho fariem així?

2. El tractament de la informació

Fins ara ens hem fixat en la manera com el vídeo ens explica la vida de Wayan i la seva família. Ara analitzarem les informacions que ens dóna sobre alguns dels aspectes de la seva cultura.

En els capítols anteriors hem vist imatges de tres països diferents situats a diferents continents. Potser us haureu fixat en les diferències de paisatge i de

sistema d'alimentació. Esbrinarem una mica les característiques d'aquesta relació.

2.1. Entorn físic i subsistència: l'agricultura

A tot el món l'entorn físic i els mitjans de subsistència estan íntimament relacionats. Aquesta relació és més clara en els pobles que conserven moltes de les seves tradicions que en els que han patit la uniformització que representa la vida "moderna".

Les idees dels balinesos sobre la importància de l'arròs tenen a veure no solament amb el fet que sigui el seu aliment principal, sinó també amb el fet que per aquest motiu l'arròs ha adquirit el paper de símbol i ha passat a formar part de les creences arrelades en aquella cultura i dels rituals religiosos. Les creences arrelades en una societat ajuden a donar cohesió a la comunitat i contribueixen a donar forma a l'organització social.

ACTIVITAT 6 Medi físic i agricultura a Bali	Describeix el relleu i la vegetació de Bali tal i com apareixen reflectits al videoreportatge. De quina manera els camps d'arròs condicionen el paisatge?
ACTIVITAT 7 Medi físic del teu país	Compara el paisatge agrícola de Bali amb el d'indrets que coneixis del teu país. En què s'assembla? En què es diferencia?
ACTIVITAT 8 Alimentació a Bali i al teu país	Quina és la base de l'alimentació dels balinesos? Compara el que mengen Wayan i la seva família amb el que es menja a casa teva. Podríem dir que la família de Wayan i la teva tenen una cultura alimentària diferent? Quina creus que n'és la causa?

Paisatge de Bali

ACTIVITAT 9

**L'arròs a Bali i
al teu país**

Quines tècniques de conreu es fan servir per cultivar l'arròs? Qui participa en els treballs del camp? Quines diferències hi ha amb les pràctiques agrícoles que coneixes de la nostra cultura?

ACTIVITAT 10

La subsistència

a) Comenta el text següent:

"Encara que el pare de Wayan és mestre d'institut, els camps d'arròs de la família tenen la mateixa importància per a ell. Abans de l'escola o cap al tard, l'únic moment possible en què es pot fer treball físic en un clima tan calorós, s'uneix als plantadors d'arròs."

b) Per què creus que és tan important el conreu de l'arròs per al pare de Wayan? És habitual a la nostra societat que els mestres d'institut treballin al camp? Per què creus que és així?
Per què creus que a Bali l'arròs simbolitza la sort?

2.2. Individu, comunitat i pautes de relació amb el medi: creences i religió

Les creences i valors d'una societat són els elements que ordenen la convivència dels individus amb la seva comunitat i amb l'entorn natural i li imprimeixen un caràcter. Són el que dóna coherència a la vida i a les activitats socials. A les societats tradicionals, aquest paper l'acompleix la religió. A les societats industrials modernes, aquest paper és, a vegades, substituït per la creença política o científica o humanística.

ACTIVITAT 11
Religió i vida

- a) Comenta la frase següent:
"A Bali, la vida diària i la religió estan molt lligades"
- b) Fes una llista dels continguts del vídeo (visuals o sonors) que confirmen aquesta afirmació. Comenta les imatges que ens ho mostren.
- c) Passa el mateix a la nostra cultura? Ha estat sempre així?
- d) Fes una llista de les activitats quotidianes que es fan a la nostra societat que puguin estar lligades a creences.
- e) És un valor per a la nostra cultura l'harmonia amb la comunitat o predominen els drets individuals? Què en diu la religió cristiana?
- f) A la nostra societat, totes les creences són religioses? Fes una llista de creences compartides per molta gent que no es considerin religioses. Quin és el fonament d'aquestes creences?

ACTIVITAT 12
Valors i família

- a) Comenta els valors que representa la deessa Saraswati:
"el saber, l'harmonia amb la comunitat, la música i les arts"
- b) Fes una llista de les situacions que presenta el vídeo en què aquests valors estiguin presents. Com es presenten visualment aquests valors? Quin paper té la família en la transmissió d'aquests valors? Passa el mateix a la nostra societat?
- c) A la vida de Wayan i la seva família, predominen les activitats comunitàries o les individuals?

ACTIVITAT 13
Valors comunitaris i ecologia

- a) El vídeo diu dels balinesos:
"Els creuen que l'illa és propietat dels déus. Ells només en tenen cura en nom dels déus.
Els balinesos celebren processons i fan ofrenes i

festes per agrair als seus déus que els hagin ofert aquesta responsabilitat"
Quina conseqüència pràctica té aquesta creença?

- b) Creus que amb aquestes creences és possible mantenir l'equilibri ecològic?
- c) I amb les nostres creences? Com ens relacionem amb la natura a la nostra cultura? Ens en sentim responsables? Actuem en conseqüència?

ACTIVITAT 14
Significat
religiós dels
productes
naturals

Les flors i l'arròs són presents a gairebé tots els rituals religiosos que veiem al vídeo. Quin significat religiós et sembla que hi tenen? Quins productes de la natura són presents als rituals cristians?

ACTIVITAT 15
Les creences

Si volem explicar les nostres creences en el reportatge sobre un dia a les nostres vides, quines creences mostrarem i quines imatges farem servir per a mostrar-les?

2.3. L'explotació econòmica moderna d'un entorn tradicional: el turisme

Un aspecte de Bali en el qual insisteix molt el reportatge és el seu caràcter de "paradís", considerat així tant pels seus habitants com pels centenars de milers de turistes que visiten l'illa cada any per gaudir de la seva natura exhuberant. I de fet... no us agradaria anar-hi?

De moment el nostre viatge és imaginari, però ens convé reflexionar una mica sobre alguns aspectes de l'activitat turística que podrem aplicar als viatges que puguem fer de veritat.

El turisme és una activitat d'oci que per a alguns països ha esdevingut una important font d'ingressos. El turisme es practica a gran escala des que a la societat industrial es va implantar la pràctica de donar vacances als treballadors i els moderns mitjans de transport van permetre recórrer distàncies molt llargues en un temps relativament curt. Però, què busquen els turistes quan van de viatge?

ACTIVITAT 16
Activitats
turístiques a
Bali

- a) Observa els fulletons turístics sobre Bali que us han donat a les agències de viatges i compara'ls amb la informació del vídeo i la que has recollit al teu dossier.
- b) Quina mena d'hotels ofereixen les agències de viatges? Quines activitats s'hi fan?

Fabricació de records turístics a Bali

ACTIVITAT 17
Turisme i
coneixement del
país

a) Comenta el text:

"La majoria només es relaxen prenent el sol a les piscines i terrasses dels hotels de la península del sud de l'illa. Alguns arriben fins a pobles com Ubud, que és el centre artístic de Bali. A les tendes i al mig del carrer, els balinesos utilitzen les seves millors arts de regateig per aconseguir el millor preu."

b) Creus que els turistes arriben a conèixer bé la manera de viure dels balinesos?

c) A més, les guies turístiques informen de llocs on es pot practicar el surf, el trekking, etc. El turisme respon realment a un desig de conèixer el món i maneres diferents de viure i de pensar o bé només és un simple canvi d'escenari de les activitats de lleure que ja fem a la nostra societat?

ACTIVITAT 18
Disseny d'un
viatge a Bali

A tu, què t'agradaria conèixer quan arribessis a Bali? Dissenya amb el teu grup de treball l'itinerari i els centres d'interès del vostre viatge, aprofitant

les conclusions a què heu arribat en el vostre debat.

ACTIVITAT 19
Turistes,
viatgers,
emigrats

Tothom que viatja és un turista? Quina diferència hi ha entre un turista i un emigrant?

ACTIVITAT 20
Formes i
conseqüències
del turisme

a) Creus que hi ha altres maneres de fer turisme? Quines?

b) Fes un debat sobre aquest tema amb els teus companys i companyes de classe.

c) Quina influència pot tenir el turisme sobre la vida dels balinesos?

ACTIVITAT 21
Procedència
dels turistes

De quins llocs del món hi deuen arribar turistes? Al vídeo es diu que són de totes les nacionalitats, però... a tots els països del món es practica el turisme com una forma de lleure? Què fa falta per ser un turista?

Així doncs, de quina mena de països deuen procedir els turistes que arriben a Bali?

ACTIVITAT 22
El turisme al
nostre país

Què inclouries al reportatge *Un dia a les nostres vides* que pogués motivar persones d'un altre país i una altra cultura a visitar Catalunya?

UNITAT 5. BRASIL

Continguts d'educació audiovisual: la sonorització (primera part): sons naturals, música, silenci.

Continguts temàtics principals: l'economia, l'ecologia, l'esport i la salut.

SINOPSI

El videoreportatge ens mostra la lluita per la supervivència de Rubén i la seva família, que viuen en una situació d'extrema pobresa als afores de la ciutat brasilera de Manaus, a la riba del riu Amazonas. En aquesta àrea, la selva s'ha cremat, cosa que ha permès la construcció d'un barri de cases rudimentàries fabricades pels seus propis habitants.

La casa d'en Rubén, a Manaus

1. La sonorització: sons naturals, música i silenci

Tal vegada se t'ha fet estrany no trobar cap música en aquest vídeo. S'ofereix una visió nua de la realitat, amb els sons naturals i les veus de la gent.

Aquesta absència de música és utilitzada aquí com un recurs que vol reforçar la sensació de veracitat del documental i ens permet copsar millor, sense harmonies musicals que ens distreguin, la duresa de la situació que ens narren.

D'altra banda, els sons llunyans d'una selva exuberant fan més punyent la degradació del paisatge i la misèria del barri on viu Rubén.

La pluja al barri de Rubén

ACTIVITAT 1 **Els sons** **naturals**

Fes una llista de tots els sons diferents que puguis identificar al reportatge. Són els mateixos sons que acompanyen la teva vida quotidiana?

Prova d'escoltar bé durant tot un dia els sons i sorolls que sents i fes-ne una llista. Fixa't que hi ha molts sorolls quotidians que de tant sentir-los acabem per no escoltar-los i no ens adonem que hi són.

ACTIVITAT 2
Ritmes i música Esbrina quines són les denominacions principals de les músiques i ritmes associats a balls i dances més conegudes i valorades.

Malgrat el silenci musical d'aquest reportatge, ens trobem que precisament el Brasil és un país d'una riquesa musical extraordinària. La barreja ètnica i cultural fa possible la creació de músiques i cançons de ritmes i sons diferents que constitueixen un dels productes culturals d'aquest país més apreciats arreu del món.

ACTIVITAT 3
Sonorització musical del reportatge Busca músiques i cançons brasileres adients que puguin sonoritzar el reportatge, mirant que complementin emotivament les escenes que es representen i el ritme de les imatges. Pots consultar botigues de discos, emissores de ràdio i TV locals, casals de joves i centres de recursos, que ben segur t'ajudaran.

2. El tractament de la informació

2.1. Un viatge per l'Amazònia

Aquest reportatge ens permet fixar-nos en dos problemes particularment significatius del Brasil: el perill que corren la riquesa i diversitat biològica i la pobresa de la major part de la població.

La ciutat que ens mostren, Manaus, és la capital de l'estat d'Amazonas, al mig de la selva i amb dues úniques vies de comunicació: fluvial i aèria. A mitjans del segle passat, gràcies al comerç del cautxú, la regió va viure un cert impuls econòmic que va perdre posteriorment. A partir dels anys seixanta la seva economia va començar a revifar-se al voltant de la indústria.

L'Amazònia, a més de ser la reserva ecològica més gran del planeta, és alhora una font important d'aliments i de principis actius per al tractament de determinades malalties. Estudiar-la ens permetrà aprendre el significat de molts elements de la vida.

ACTIVITAT 4
Animals i plantes de l'Amazònia Busca en documents escrits i audiovisuals la vegetació de la selva amazònica i pren apunts per reproduir (amb pintura, collage, etc.) en un mural un paisatge selvàtic. Han de ser representades el màxim nombre possible d'espècies biològiques, per això cada grup farà un treball diferent.

ACTIVITAT 5
El cautxú Esbrina per a què es fa servir el cautxú i quines indústries l'utilitzen.

2.2. Desforestació: la selva i els seus habitants en perill

Ara compararem les informacions que hem obtingut sobre la diversitat biològica de la selva i les imatges que ens mostra el vídeo.

ACTIVITAT 6
La desforestació Quin aspecte presenta la natura que surt al reportatge? Correspon a la idea que tenies d'una població situada al mig de la selva?

El gran pulmó del planeta, l'Amazònia, té un greu problema ocasionat per les multinacionals que actuen sobre el territori com si no estigués ocupat per ningú.

Diverses tribus poblen la selva entre el nord del Brasil i el sud de Veneçuela: Tikuna, Yanomami, Guajajara, Xavante, Sasterré Maué, amb una població aproximada de: 25.000, 7.500, 7.000, 5.000, 4.700 habitants respectivament.

Per a nosaltres la naturalesa és un mitjà de producció: plantem, recollim, excavem de la terra les riqueses que conté. Per a l'indígena la naturalesa és expansió, extensió del seu cos. Agredir la mare naturalesa, les aigües, els rius, els arbres, els peixos, l'aire, és agredir el sistema de vida en què l'ésser humà és només una espurna.

ACTIVITAT 7
Poblacions indígenes Hi ha 300 milions d'indígenes a tot el món que són perseguits i pressionats a abandonar la seva manera de viure.

Busca informació sobre els pobles indígenes, no només en els atlas de geografia humana, sinó també en les publicacions d'algunes organitzacions com la UNESCO, Survival, etc.

ACTIVITAT 8
L'ésser humà i la natura

Reflexiona i comenta els següents escrits:

"Per a nosaltres, els grans prats oberts, els bells turons ondulats i els rierols serpentejants no eren "salvatges". Només per a l'home blanc la natura era "salvatge"... Per a nosaltres la terra era generosa i vivíem envoltats dels dons del Gran Misteri". (Cabdill Luther Standing Bear, Oglala Sioux).

"Els fonaments del futur es forgen en i amb la població" (Boff, L. "Presència de l'Evangeli i cinc-cents anys d'Amèrica Llatina", Col·lecció Memòria Núm 14, Fundació Alfons Comín.)

A més de les poblacions indígenes que tracten de sobreviure i de conservar el seu estil de vida, al Brasil hi ha un gran nombre de camperols pobres que no disposen de terres i que només poden sobreviure si els grans terratinents els donen feina. La fam els fa fugir de les zones on han nascut i els obliga a emigrar, uns cap als suburbis de les grans ciutats i altres cap a la selva amazònica, amb l'esperança de trobar un tros de terra per cultivar. Però el sòl de la selva no és fèrtil i no permet un conreu continuat. Quan aquests camperols pobres cremen un tros de selva per plantar, poden obtenir fruits uns pocs anys, després deixa de produir i es veuen obligats a destruir un altre tros de selva, si és que volen menjar. El seu destí no és gaire diferent del de Rubén i la seva família.

Aquests camperols sense recursos, en total 23 milions, lluiten des de fa anys a favor del dret a la terra i a la vida. D'aquella lluita pot dependre alguna cosa més que la reivindicació a treballar els propis camps.

ACTIVITAT 9
Medi ambient i
pobresa

Comenta el text següent de Carlos F. Bellé, camperol sense terra: *"Per salvar el medi ambient cal racionalitzar l'ús de la terra, altrament la gent ha d'emigrar a les ciutats, amb tot el deteriorament que això comporta per al medi, o ha d'anar a talar la selva. Nosaltres, els camperols pobres, els camperols sense terra, sabem com afrontar la fam i el deteriorament mediambiental que tant preocupa el món. El problema no som nosaltres, els camperols, sinó els qui ens neguen un tros de terra per treballar. En definitiva, es tracta d'aplicar una racionalització de l'ús de la terra. I això és el que nosaltres proposem des de les organitzacions camperoles."* (Fem un món més just: campanya 1995-96, Intermón set-oct 1995.)

Quines relacions estableix entre els problemes del medi ambient i la pobresa?

Creus que aquestes relacions es poden aplicar a la vida de Rubén i la seva família?

2.3. Tots necessitem aigua

Un dels problemes ecològics més greus és el de l'aigua. Molts residus industrials i humans s'aboquen als corrents dels rius. Aquestes dues formes de contaminació incideixen directament sobre la potabilitat de l'aigua. Se sap que, de cada 5 malalties en els països del Tercer Món, una està ocasionada pel consum d'aigües no potables.

ACTIVITAT 10
L'accés a

Digues quins problemes tenen per al subministrament d'aigua les persones que viuen al barri de Rubén.

l'aigua

Has viscut mai en algun lloc que pateixi problemes semblants? Esbrina en quins llocs del món la població té problemes d'accés a l'aigua potable.

ACTIVITAT 11 (APROFUNDIMENT)

Esbrina les següents dades per elaborar un informe: si hi ha depuradores en les indústries properes a casa teva, quina és la reglamentació sobre abocaments dels residus industrials a l'aigua? i quines són les pràctiques que aplica el teu ajuntament per tal de controlar-los?

Investiga quan es va realitzar el subministrament d'aigua a les cases de la teva població, qui anava abans a buscar aigua i on, si es donava el cas d'haver de consumir aigua no potable per rentar i aigua potable per beure i cuinar, o si s'ha patit racionament de l'aigua.

En aquesta investigació, que es pot realitzar consultant la gent gran, es pot fer un enregistrament de les veus que narren. Així disposarem d'un document oral que pot il·lustrar les imatges recollides.

2.4. La riquesa mal repartida

Però l'aigua no és l'únic problema que se'ls planteja a les persones que viuen al barri d'en Rubén. Les seves condicions de vida, molt difícils i precàries, ens mouen a fer una reflexió sobre les desigualtats econòmiques i socials.

L'economia és la ciència que s'ocupa de la producció, distribució i consum de béns. Així podem referir-nos a l'economia personal, familiar, nacional o mundial.

La distribució de béns o de riquesa és molt desigual tant entre persones i famílies com entre països. Aquells que no tenen el mínim que es necessita per viure amb dignitat són considerats pobres. La pobresa és un concepte relatiu perquè sempre es mesura per comparació amb l'entorn. Una persona considerada pobra a Catalunya sol disposar de molts més béns que una tinguda per pobra al Brasil. Un país ric és aquest que, en conjunt, disposa de molts més béns materials que d'altres.

Que un país sigui ric no vol pas dir que tots els seus habitants siguin rics. La riquesa pot estar mal repartida.

Segons estadístiques de les Nacions Unides, en els països en vies de desenvolupament hi ha actualment 1300 milions de persones que no disposen del mínim indispensable per viure (menjar, vestit, habitatge...). Aquesta xifra puja

a 2000 milions si hi afegim aquells que es troben a la ratlla o llindar de la pobresa, que arriben just a poder viure però amb greus dificultats.

El Brasil és un país que ocupa el novè lloc entre tots els països del món per la quantitat de riquesa que té. Val a dir també que és un país molt gran (8.500.000 km²). Però la riquesa hi és molt mal repartida: hi ha 32 milions de persones que no poden menjar; 2 milions d'infants de menys de 13 anys que treballen; un treballador blanc cobra dues vegades més que un de negre, desproporció que es dona també entre els sous dels homes i de les dones. Una minoria privilegiada de cinc milions i mig de persones acapara la meitat de tots els béns que existeixen, mentre que 28 milions de persones només disposen d'un 10% del conjunt de la riquesa existent.

La pobresa no és només una manca de béns materials. Pot ser també - i és en la majoria dels casos - una desposseïció d'uns altres béns de molta importància per a la persona i la societat. La desposseïció psicològica és la desvalorització de la pròpia imatge personal; la desposseïció social és la impossibilitat d'accedir als recursos i mitjans per poder integrar-se i progressar en la societat; i la desposseïció política és la impossibilitat de participar en la presa de decisions que afecten la pròpia vida i la de la comunitat. Un de cada tres habitants del planeta forma part d'aquesta immensa majoria desposseïda.

ACTIVITAT 12
Mancances i
projecte de
desenvolupament

Aplica el que acabem d'explicar a la situació d'en Rubén i la seva família. Analitza les seves condicions de vida i els béns i drets de què estan desposseïts.

Et veus amb cor de proposar un projecte de desenvolupament amb criteris de cooperació, justícia i solidaritat?

ACTIVITAT 13
L'economia

Fes-te un vocabulari que expliqui els següents termes: desenvolupament, subdesenvolupament, empobriment, enriquiment, deute extern, progrés, producte interior brut, producte nacional brut, renda per càpita.

2.5. L'esport com a mitjà de promoció social

Per a la gent que viu en condicions miserables hi ha molt poques oportunitats de canviar de vida. Però a vegades tenir una habilitat molt valorada pot convertir un noi d'un barri marginal en un heroi nacional. Ens estem referint a la pràctica del futbol.

Recordes què diu el vídeo sobre què volen ser tots els nois a Brasil? L'esport més estimat per als brasilers és el futbol. A tot el país hi ha més de 20.000 equips.

ACTIVITAT 14
El futbol Fes un reportatge sobre els jugadors de futbol més famosos que té o ha tingut el Brasil. Intenta trobar imatges de premsa que ho il·lustrin.

2.6. La salut i els drets humans

Són molt pocs els que aconsegueixen sortir de la misèria per aquest camí. La majoria de la població s'ha de conformar amb intentar sobreviure. Però no poden afrontar les malalties, no perquè no siguin curables, sinó perquè no tenen diners per pagar un metge, com li va passar a la germana petita de Rubén. I, a més, moltes criatures i adults que sobreviuen ho fan en condicions de subalimentació i en vivendes insalubres.

La definició de la salut que dóna l'Organització Mundial de la Salut (OMS) és la següent: "La salut és un estat de complet benestar físic, mental i social i no consisteix pas solament en l'absència d'una malaltia determinada".

Ara parlem dels drets humans referents a la salut. El que els caracteritza és que es tracta de drets inherents als individus pel sol fet de ser éssers humans. Tenen com a matèria les relacions entre els individus i l'Estat i són, o haurien de ser, els mateixos per a tothom.

ACTIVITAT 16
Salut i drets humans Argumenta quin sentit té la cobertura universal de la sanitat pública. Per què els drets humans referents a la salut no poden ser aplicats d'igual manera arreu del món?

Esbrina quins són els serveis d'atenció sanitària del teu poble o ciutat, en quins centres de salut es presten i quins són els professionals encarregats d'aquesta atenció.

La família d'en Rubén visita el cementiri

UNITAT 6. RWANDA

Continguts d'educació audiovisual: la sonorització (segona part): la banda sonora.

Continguts temàtics principals: la comunicació, els mitjans de comunicació, l'escola, l'autosuficiència (la pesca).

SINOPSI

En aquest reportatge, un nen rwandès ens explica un dia a la vida de la seva família, una família de camperols que viu de la ramaderia, l'agricultura i la pesca, a més de petites activitats comercials. A través del text i les imatges podem copsar la vida d'aquesta petita comunitat, les activitats que fan els homes i les dones, les dels nens i nenes, i la contribució de tothom a la subsistència familiar.

1. La sonorització: la banda sonora

La sonorització d'un document audiovisual és molt important per comprendre el significat de les imatges.

Normalment, les coses que sentim ens ajuden a entendre el món però, quan el que sentim és incoherent se'ns fa difícil de copsar el sentit del missatge. Si veiem una persona movent el cap d'un costat a l'altre (dient que no amb el cap) i el sentim dient que sí, el que veiem i el que sentim és contradictori i, per tant, no sabem si ens vol dir que sí o ens vol dir que no, és a dir, no entenem el missatge.

Moltes de les coses que veiem fan un soroll més o menys diferenciat i, per tant, quan nosaltres sentim un soroll som capaços de fabricar en la nostra imaginació una imatge del que l'ha provocat. Per sentir sons, no cal girar-se ni veure què els ha produït. Podem escoltar una cosa que tenim a l'esquena, fins i tot a les fosques.

A nosaltres, en la realitat, la imatge i el so se'ns presenten totalment compenetrats. Per això, el cine i el vídeo no poden ignorar el món sonor, ja que són eines per recrear la realitat. Imatge i so van íntimament relacionats, es complementen.

El so, format per sorolls, paraules i música, ens ajuda a entendre un missatge visual, el complementa o fins i tot hi afegeix un sentit nou. Així, amb la sonorització es guanyen mitjans expressius.

El so que reproduïx tots els sorolls produïts pels objectes i persones que formen part de l'acció s'anomena **so real**. Aquest tipus de so fa que el document audiovisual sigui més creïble, el fa guanyar en realisme. Pot ser sincrònic si veiem el que produeix el so i asincrònic si correspon a objectes o persones que es troben fora del camp de la càmera.

El so d'un tambor a Rwanda

La percepció del so també pot ser subjectiva, si s'interpreta des del punt de vista d'un dels personatges. Tots els sorolls, paraules i música produïts per elements que no pertanyen pròpiament a la realitat que es descriu es poden incorporar amb superposició o en substitució del so real.

La paraula es fa servir per explicar, complementar, matisar... La paraula està representada per les veus dels personatges o de la veu "en off" d'un narrador. Fins i tot el silenci té un significat com ja ho hem vist a la unitat 5. Tal com passa

amb el silenci musical, l'absència de paraules permet expressar, per exemple, sensacions de mort, d'angoixa, de perill, d'espera, de soledat, etc.

La veu en off és la veu que ens narra la història. Pot ser descriptiva-objectiva quan fa el relat en tercera persona, o subjectiva quan un personatge explica la història en primera persona.

Els diàlegs o monòlegs poden ser en directe, quan s'utilitza el so enregistrat en el decurs de la filmació, o doblats, quan posteriorment es fa una altre enregistrament en l'estudi, de vegades per traduir a un altre idioma.

En els films de ficció, els diàlegs poden tenir molta importància. Ens permeten comparar el que diuen els personatges amb el que fan, i així podem jutjar millor. El bons diàlegs cal que siguin versemblants per l'edat i l'ambient sociocultural dels personatges; significatius, és a dir, que ens proporcionin informació rellevant per a la història que ens volen explicar; i necessaris per al progrés de la narració.

En els documentals, en canvi, els diàlegs acostumen a ser poc importants i, si n'hi ha, serveixen per il·lustrar aspectes que ens explica la veu del narrador. En aquest cas, el text de la locució és el que dona un determinat sentit a la història que ens estan explicant.

La música, com ja hem vist a la unitat 2, és un altre mitjà expressiu. Es pot fer servir per substituir un soroll real, com ara trets, explosions, etc. És utilitzada també per substituir un soroll pensat o recordat per un personatge; com a continuació d'un crit o soroll; per subratllar estats psicològics dels personatges; com a leit-motiv; com ambient de fons...

Una bona sonorització és fonamental per a una narració audiovisual a més dels aspectes esmentats, també ajuda a enllaçar seqüències i donar continuïtat a les imatges.

El so es pot gravar en directe, però, si no és fa amb molta cura i amb bons mitjans (micròfons direccionals, lavalier, pantalles pel vent), la qualitat fàcilment serà deficient. Per això s'acostuma a incorporar el so a posteriori, quan la cinta de vídeo ja està editada.

ACTIVITAT 1
Anàlisi d'una
banda sonora

Després de visionar el vídeo de Rwanda, escull una seqüència i analitza els diferents elements de la banda sonora. Identifica els sorolls, les paraules i la música, i explica quin paper fan en la narració i quines informacions ens donen. Digues si complementen les imatges o bé afegeixen significats nous. Què ens comunica la música?

ACTIVITAT 2
Creació d'una

Amb els teus companys de grup, feu una sonorització diferent a la que té la seqüència que has analitzat,

**banda sonora
alternativa**

explicant per què l'heu feta així.

**ACTIVITAT 3
Sonorització
d'imatges de la
teva vida**

Tria una activitat de la teva vida quotidiana per explicar amb imatges i sons; pensa com la sonoritzaries, és a dir, quina locució l'acompanyaria, quins sorolls s'haurien de sentir, quina música utilitzaries..., i explica per què has triat aquesta sonorització. El resultat de la teva feina servirà per il·lustrar *Un dia en la nostra vida*.

2.- El tractament de la informació

2.1.- El contrast de fonts diverses. Els mitjans de comunicació

Fins ara hem procurat analitzar la informació visual i auditiva que ens han proporcionat els videoreportatges sobre les condicions de vida de nens i nenes de cinc països del món i ja tenim clar que no ens han donat tota la informació possible sobre aquests països.

En aquest punt ens hem de preguntar si ens falta molta informació important sobre les circumstàncies en què viuen els nens d'aquests països o si el punt de vista dels reportatges ens permet fer-nos-en una idea aproximada.

A través del vídeo hem rebut una sèrie de missatges que ens han facilitat informació sobre Rwanda. Però seria tota una altra cosa si fóssim allà entre altres raons perquè el que hem vist al vídeo és una visió subjectiva d'unes persones que han fet una selecció del que ens volen ensenyar i també han escollit la manera com ens ho volien ensenyar.

Igual que passava amb els vídeos que hem visionat sobre altres països per treballar les unitats 2 a 5, en aquest reportatge no es fa cap referència a la història d'aquest país, ni a la situació general, ni a les diferents ètnies que hi conviuen.

Per això és molt important contrastar la informació rebuda per aquest mitjà amb la que ens poden proporcionar altres fonts d'informació. A més dels llibres d'història, enciclopèdies, etc., els mitjans de comunicació ens proporcionen informació més recent sobre el que passa al món, i aquesta informació ens ajuda a formar una opinió. Veiem, doncs, el que ens diu sobre Rwanda.

Els mitjans de comunicació (TV, ràdio, premsa) s'han fet ressò durant els darrers anys de les conseqüències de la guerra civil que ha patit aquest país a conseqüència dels enfrontaments entre les ètnies hutu i tutsi. Però... com ens informen? Generalment, en funció de fets extraordinaris. Si el fet que ha generat

la notícia és una matança o un retorn forçós de refugiats dels països veïns, ens informen d'aquests esdeveniments. Fins i tot alguns ens situen històricament. Però en pocs dies deixa de ser notícia: encara que la situació general perduri, caldrà que es torni a produir un fet singular perquè se'n torni a parlar.

La raó és que aquests mitjans trien la informació que ens donaran en funció de diversos interessos: polítics i econòmics sobretot. Hi ha, doncs, una gran subjectivitat. Per comprovar-ho només cal que comparem com ens informen del mateix fet dos mitjans de comunicació de diferent tendència. Tan important com el missatge és tenir en compte l'emissor i el canal que es fa servir.

ACTIVITAT 4
Comparació de
fonts
d'informació
sobre Rwanda

Busca notícies sobre Rwanda a la premsa. Si no n'hi ha en aquest moment, ves a una hemeroteca i consulta els diaris de fa un temps. Compara la informació escrita en aquests mitjans amb la que has rebut al vídeo. Cal que tinguis present que aquest reportatge es va enregistrar amb anterioritat al començament de la guerra, però... creus que les condicions que condueixen a una guerra civil surten del no res de la nit al dia?

A partir de les informacions obtingudes fes una llista de possibles canvis produïts a la vida dels personatges que has conegut en el reportatge. Què els pot haver passat?

Com et sentiries si visquessis situacions similars?

ACTIVITAT 5
Reflexió sobre
la situació a
Rwanda

Fes una llista de les principals imatges que has vist a la premsa i de les reflexions que t'han suscitat.

Comenta amb els teus companys aquestes reflexions i penseu si haurieu fet un videoreportatge diferent? Com? Què hi haurieu afegit? Què no haurieu explicat? (Consulta, a més dels articles de premsa, la informació sobre Rwanda que has recollit a partir de les activitats de la unitat 1)

ACTIVITAT 6
Els mitjans de
comunicació

Tria una notícia d'actualitat sobre un altre tema. Compara el tractament que en fan diferents mitjans de comunicació (diverses cadenes de TV i ràdio i diversos diaris).

2.2. La comunicació: tecnologies i persones

La tecnologia ha millorat molt les comunicacions. Avui és possible que algú telefoni des del mig de la selva per via satèl·lit. També és possible fer servir la tecnologia de la comunicació per enviar documents que seran rebuts de manera immediata mitjançant el correu electrònic o el fax; o fer arribar imatges de TV en el mateix moment que són enregistrades a l'altra punta del món; o contactar amb una base de dades d'un altre ordinador per intercanviar informació (Internet).

Però també caldria que ens plantegéssim si tota aquesta tecnologia és a l'abast de tothom, quin ús se'n fa i a quins interessos serveix.

També convé preguntar-nos si la comunicació depèn sempre de la tecnologia? No podem comunicar-nos si no disposem de telèfon, fax, ordinadors, diaris, ràdio o TV?

2.3. La comunicació entre persones i grups

Les persones som consumidors de missatges de totes menes i en tots formats. Contínuament rebem comunicacions de l'exterior i a la vegada en donem. Cada vegada que parlem amb algú o que algú ens parla estem comunicant-nos alguna mena d'informació. Però la comunicació no és només verbal i intencionada. Hi ha altres formes -no verbals- de comunicar-nos, amb els gestos, les mirades, la utilització de determinats colors per a situacions concretes, etc. Només pel fet d'existir ja ens comuniquem d'alguna manera.

Als humans, ens calen maneres i llocs per comunicar-nos. Però la família rwandesa que hem vist no té televisor, ni telèfon, ni diaris, ni correu. Un lloc de trobada és el mercat, on la gent de les muntanyes es comunica, fa intercanvi de productes i d'informació.

ACTIVITAT 7 Concepte de la comunicació

En petit grup reflexioneu i contesteu el següent qüestionari:

- a) Perquè necessitem comunicar-nos?
- b) Com podem comunicar-nos?
- c) Tothom es comunica de la mateixa manera?
- d) Podem comunicar de diverses maneres les mateixes idees?
- e) Entenem tot allò que se'ns comunica?

ACTIVITAT 8 La comunicació aquí i a Rwanda

- a) De quins mitjans psicològics i materials disposeu per comunicar-te?
- b) Creus que disposen dels mateixos mitjans a Rwanda?
- c) Creus que els mercats que coneixes tenen alguna cosa a veure amb el vídeo, pel que fa a la comunicació entre persones?

3. Comunicació i aprenentatge

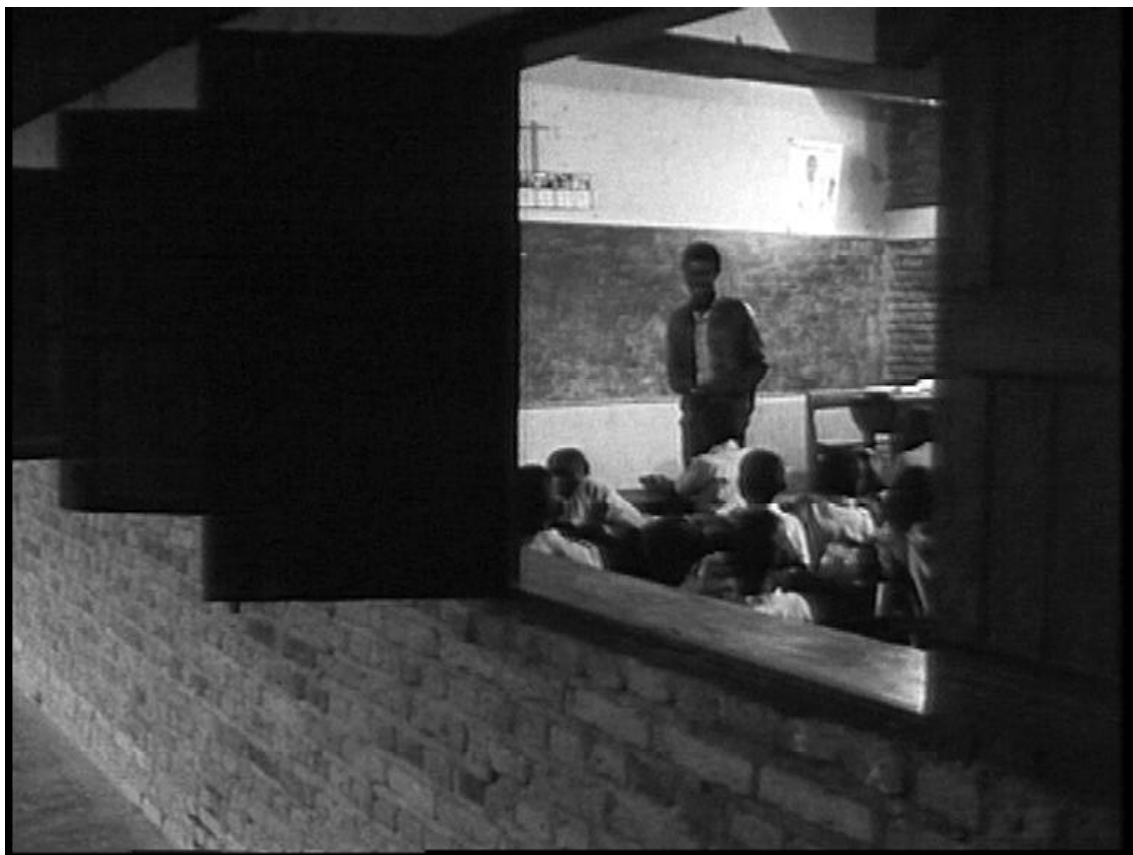
No us penseu pas que ja hem parlat de totes les possibles formes de comunicació i de tots els mitjans per rebre informació. Tots necessitem saber una sèrie de coses sobre la societat en què ens ha tocat néixer. Els pares i altres adults que ens envolten ens ensenyen des de ben petits què es pot fer i què no, ens comuniquen la seva manera d'entendre les coses i ens ajuden a integrar-nos a la societat. A moltes societats tradicionals la família i la comunitat són les institucions on els nens i nenes aprenen tot allò que necessiten saber sobre els valors i destreses que requereix la vida adulta. És aquí on s'aprèn a fer d'agricultor, de ramader o d'artesà

Però des que la indústria i els serveis han diversificat tant els oficis i professions, ja no n'hi ha prou amb aquests aprenentatges tradicionals. Per això s'ha generalitzat una institució que serveix perquè els nens i nenes rebin la formació necessària. Heus aquí una altra forma de comunicació. Es tracta, evidentment, de l'escola.

És gairebé segur que no has hagut de fer sis quilòmetres a peu per venir a l'institut com els nens rwandesos del vídeo. A pas ràpid es triga una hora i mitja. I el nen gran hi torna a la tarda, o sigui, que camina sis hores al dia per anar i tornar d'escola. Deu ser molt important per a ells.

L'escola és un mitjà que té la societat de transmetre uns coneixements i valors i així reproduir-se. A molts països l'assistència a l'escola és obligatòria per a tothom. Però els coneixements i valors transmesos no són iguals a totes les cultures, ni dintre d'aquestes cultures en les diferents escoles.

Potser ara, doncs, és un bon moment per plantejar-nos què fem a l'escola, per a què ens serveix i per a què li serveix a la societat. Quins valors ens hi volen transmetre?

Una escola rwandesa

ACTIVITAT 9
Escolarització

En petit grup reflexioneu i contesteu el següent qüestionari:

- a) Compara les teves activitats escolars amb les dels nens i nenes de l'escola rwandesa. Diques en què s'assemblen i en què es diferencien.
- b) Creus que a Rwanda tots els nens van a l'escola? I aquí?
- c) Creus que l'escolaritat és un dret?

ACTIVITAT 10
Escola i món laboral

En el vídeo es diu "No tots els nens van a l'escola. No és perquè siguin ximpls. Alguns són massa pobres. D'altres prefereixen treballar..." Comenteu aquestes frases.

T'has fixat què aprenen els nens rwandesos a l'escola? Creus que hi aprenen tot el que necessiten per guanyar-se la vida? I a la nostra societat?

ACTIVITAT 11
Reportatge

Pensa amb els teus companys com podries fer un petit reportatge en vídeo, en fotografies o en còmic per explicar als nois de Rwanda com és la

teva escola. A més de les imatges, cal preveure la sonorització del reportatge.

2.4. L'autosuficiència

Com veus en el vídeo, els nois comencen a treballar de molt petits. Hi ha molts països on els nens i nenes treballen a canvi del menjar.

En la nostra societat no sempre ha estat com ara que no es pot treballar fins als 16 anys. Si parles amb els teus avis segurament et podran explicar a quina edat era normal posar-se a treballar quan eren petits i qui podia anar a l'escola.

Per això, per acabar aquesta unitat et proposem de reflexionar sobre una altra de les qüestions de què ens informa aquest reportatge: l'autosuficiència.

El vídeo ens ensenya com els nois rwandesos pesquen en un llac i en quines condicions ho fan. Pesquen per subsistir, no per negociar i ni comercialitzar.

Fixa't que la família rwandesa del vídeo és gairebé autosuficient, és a dir, pràcticament s'ho fan tot, des de la casa fins al menjar.

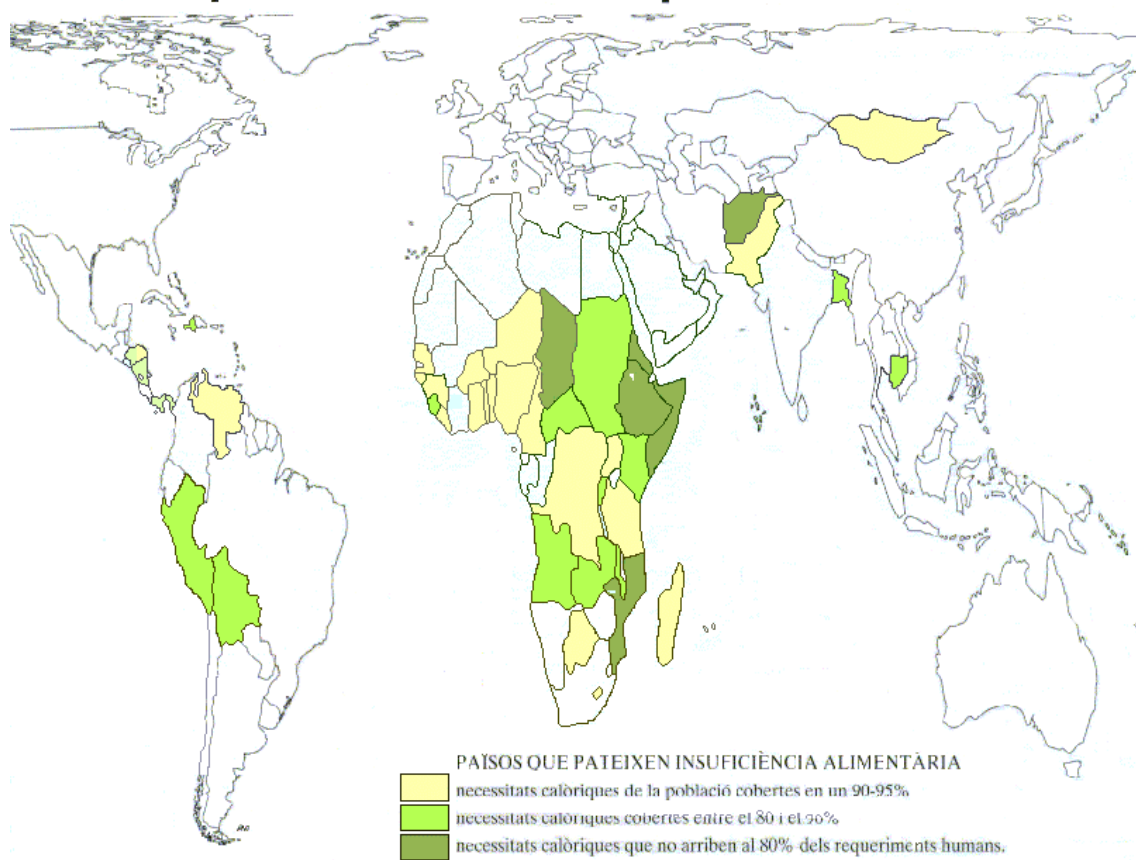
Nois rwandesos pescant

ACTIVITAT 12 **Estudi** **comparatiu de**

- a) Fes una llista de totes les coses en què creus que és autosuficient la família del narrador del vídeo i una altra de les coses en què creus que

- l'autosuficiència**
a la teva família és autosuficient. Compara les dues llistes i comenta-les amb els teus companys de grup.
- b)** Qui creus que és més autosuficient, la gent que viu en una ciutat o la que viu al camp?
- c)** Pensa en el consum energètic de la família rwandesa i compara'l amb el de la teva família
- ACTIVITAT 13**
Comunicació,
transport i
autosuficiència
- a)** Creus que les dificultats de comunicació o transport tenen relació amb l'autosuficiència?
- b)** Imagina't naufrag en una illa. Quines coses et serien imprescindibles per sobreviure?
- c)** Fes una llista de coses d'ús quotidià que no podries tenir. L'absència d'aquestes coses t'impediria viure-hi?
- d)** Intentaries comunicar-te amb l'exterior? amb quina finalitat? amb quins mitjans?
- ACTIVITAT 14**
Capacitat
productiva
- Un dels nens del vídeo fa terrissa per portar al mercat. Tu, què podries fer si t'haguessis de guanyar la vida amb la teva feina?

Mapa de la situació de la pobresa al Món

UNITAT 7. *UN DIA EN LA NOSTRA VIDA*: SÍNTESI DELS APRENTATGES DE LES UNITATS ANTERIORS

En les unitats didàctiques anteriors has tingut l'oportunitat de conèixer la situació geogràfica de cinc països: Ghana, Guatemala, Bali, Brasil i Rwanda, i has pogut observar diferents condicions de vida, així com diverses ètnies i cultures.

Aquest recorregut imaginari tenia la pretensió, entre altres coses, d'oferir-te la possibilitat de comparar, valorar i jutjar les condicions de vida de diversa gent que viu sota el mateix cel, en el mateix planeta. Ara intentarem concloure el treball, és a dir editar-lo i publicar-lo. Fixa't en aquests dos conceptes, fonamentals en la comunicació, que sovint s'utilitzen indistintament: **Edició** significa crear, del llatí *edere* portar al món, mentre que **publicar**, del llatí *publicare*, és posar-ho a disposició de tothom.

El fet de mostrar públicament aquest treball d'observació, recerca i creació serà una contribució col·lectiva a l'assoliment, amb imatges, sons i altres recursos gràfics, d'una sèrie de fites importants: l'apreciació i el respecte de la multiculturalitat, la defensa de la justícia i la creació d'unes condicions de vida saludable per a tots els habitants de la Terra.

1. Síntesi dels aprenentatges d'educació audiovisual

De l'observació a la creació de missatges: *Un dia en la nostra vida*

Ara intentarem elaborar i expressar una altra història que sentirem com a pròpia. Serà la narració d'*Un dia en la nostra vida*. Ho podeu fer de diverses maneres:

- Confecció d'un vídeo, una explicació amb imatges (fixes i mòbils) i so (música, paraules, sorolls i silencis) de manera semblant a la que ens ha estat exposada en el videoreportatge *Un dia en la vida d'un nen*. Per realitzar-la haurem d'atendre'ns a les explicacions bàsiques del llenguatge audiovisual descrites a les unitats anteriors.
- Confecció d'una auca, per explicar amb imatges significatives i una breu narració que les complementi, quin és el recorregut d'un dia en la vida d'un nen del teu poble o ciutat.
- Elaboració d'un còmic, un conte o fins i tot una representació teatral.
- Elaboració d'un reportatge amb fotografies o diapositives i suport sonor.

Encara hi ha altres maneres de treballar. Amb tot el material que heu recollit i elaborat es pot fer un mural, un diari, un diari mural. Un invent rudimentari però atractiu i divertit consisteix a fer un "papilm" (film de paper): dibuixar una història, en una tira ampla de paper d'embalar de color blanc en sentit vertical, fotograma a fotograma, amb traçat de retoladors gruixuts. Aquesta tira va enganxada pels dos extrems a dos rodets o barres, als quals aplicarem dues manetes de manera que, a mesura que es vagi mostrant, s'enrotlli el "papilm". Per acompanyar la visió d'aquest document és important acoblar-hi una banda sonora enregistrada prèviament on haurem inclòs la narració, els sons i la música adequada.

El resultat pot ser extraordinari i molt diferent d'un vídeo, encara que s'hauran d'aplicar també tots els coneixements apresos sobre la narració amb imatges. Recordeu els tipus de plans i de preses. La presentació del papilm és una feina delicada que caldrà fer de manera calculada i ben acompassada a la banda sonora. Si és aquest el mitjà triat per fer públiques les conclusions, s'haurà d'escollir el lloc on congregar el públic -tenint en compte on s'instal·larà la maquinària "papílmica" i el radiocasset amb els altaveus-, acordar la data d'exhibició, pensar com s'ha de fer la convocatòria i anunciar-la amb la suficient antelació.

Abans de triar el procediment que utilitzareu, informeu-vos dels que no conegueu prou bé. Mireu conjuntament alguns còmics, auques, fotonovelles, reportatges de vídeo, etc.

Segons les possibilitats de cada grup, la presentació pot variar, però una qüestió haurà de quedar clara: cal explicar les conclusions amb imatges -fixes i/o mòbils- i amb sons. Tant si ens disposem a fer un vídeo, com si triem un altre procediment per representar *Un dia en la nostra vida*, aprendrem a fer un guió i a representar amb imatges seqüenciades, és a dir, amb un ordre determinat i coherent, una acció completa.

Aquest procediment ens servirà tant per ordenar les idees i seleccionar les imatges, activitats i escenaris més significatius, com per descobrir allò que quotidianament veiem o, millor dit, audiovisualitzem en els mitjans de comunicació: quina idea els altres ens volen explicar, què han seleccionat per fer-ho i com ho han fet.

Recordeu que teniu bona part de la feina feta. Us seran útils els resultats de les activitats següents: unitat 2, activitat 13; unitat 3, activitats 2 i 4; unitat 4, activitats 5, 15 i 22; unitat 6, activitats 3 i 11. Així doncs, el que cal ara és ordenar tot aquest material i donar-li forma. Només faltarà buscar aquells aspectes que voleu incloure i no s'hagin treballat abans.

ACTIVITAT 1 Confeccioneu el guió temàtic per explicar "Un dia a
El guió temàtic la nostra vida".

Esquema per elaborar un guió temàtic:

1. Idea:

a. Idea central a transmetre.

Es tracta de pensar sobre allò que volem dir -quin contingut volem transmetre i quin objectiu perseguim. Hem de trobar un títol que ho resumeixi.

b. Altres aspectes secundaris

Els aspectes secundaris que cal indicar són els que afegeixen informació al tema principal.

2. Imatges:

c. Imatges disponibles

Per a la representació d'una idea o d'un concepte hi ha moltes possibilitats. Haurem d'inventariar les imatges de què disposem: fotos, diapositives, retalls de diaris i revistes, dibuixos, etc.

d. Imatges localitzables

Haurem de descriure les imatges que ens faran falta per expressar la nostra idea, tot indicant on i com es poden aconseguir.

e. Imatges desitjables

En aquest apartat hem de relacionar aquelles imatges que considerem interessants, i que no sabem de quina manera es poden aconseguir. El professor/a ens indicarà si és o no possible d'obtenir-les.

3. L'àudio: sons, músiques, ritmes

Cal que ens preguntem si és necessària o no una explicació escrita o verbal, si farà falta una música que ens situï, quins seran els sorolls que recolliran l'ambient que volem descriure amb les imatges, i com ho farem per localitzar i enregistrar els diferents elements de la banda sonora.

ACTIVITAT 2 **Les seqüències**

Ordeneu les idees que heu exposat en el guió temàtic. Dividiu-les en blocs (seqüències). Heu de tenir present que la primera seqüència ha de ser una introducció al tema i que a l'última hi ha d'haver la conclusió. Decidiu en quin ordre han de sortir els diferents temes i escriviu el text de la locució. Observeu les imatges que heu aconseguit sobre el tema de cada seqüència i decideu quines fareu servir i en quin ordre. Decidiu quina música i quins sorolls acompanyaran les

imatges.

- ACTIVITAT 3**
El guió tècnic Elaboreu en grup un guió tècnic seguint la plantilla que us adjuntem com a model. (Fig. 7.1, pàg. 77)
- ACTIVITAT 4**
Realització Realitzeu el treball, en petits grups, seguint el guió establert i el procediment acordat (video, auca... etc.)
- ACTIVITAT 5**
Presentació Presentació pública del treball.

2. Síntesi dels aprenentatges sobre el contingut temàtic

De l'observació a la recerca i la reflexió

A la unitat 5 hem parlat del concepte de la pobresa i del repartiment desigual de la riquesa al Brasil. Ara et proposem que reflexionis sobre aquest problema a nivell mundial.

- ACTIVITAT 6**
Distribució de la riquesa al món Dedicar una part del teu quadern a recollir informació sobre el problema de la distribució mundial de la riquesa i les diferències entre el nord i el sud.
- Per a aquesta qüestió, anota informacions dels mitjans de comunicació, impressions d'allò que veus i d'allò que ens expliquen en els diferents capítols del vídeo.
- ACTIVITAT 7**
La pobresa aquí i a altres països Fes comparacions entre els problemes de la pobresa que apareixen en cadascun dels països que "hem visitat" i els que coneixes del nostre país.
- ACTIVITAT 8**
Dades estadístiques Analitza i compara les dades d'interès que has anat recollint sobre aquests cinc països.
- ACTIVITAT 9**
Debat Com a cloenda del treball, amb totes les informacions i opinions que has recollit, prepara un debat per realitzar a classe sobre el problema de la distribució mundial de la riquesa i les diferències entre el nord i el sud.

Figura 7.1

GUIÓ TEMÀTIC	
	CONCEPTE, FET O IDEA QUE ES VOL TRANSMETRE
DEFINICIÓ O EXPLICACIÓ BREU	POSSIBLE VISUALITZACIÓ